

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

til Den europeiske
unions tidende

Nr. 67

23. årgang

1.12.2016

	I EØS-ORGANER	
	1. EØS-komiteen	
	II EFTA-ORGANER	
	1. EFTA-statenes faste komité	
	2. EFTAs overvåkingsorgan	
2016/EØS/67/01	Vedtak i EFTAs overvåkingsorgan nr. 260/15/COL av 30. juni 2015 om påstått statsstøtte til Síminn i forbindelse med utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island (<i>Island</i>)	1
2016/EØS/67/02	Statsstøtte – Vedtak om å ikke gjøre innsigelser – Vedtak nr. 161/16/COL	36
2016/EØS/67/03	Ikke statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 – Vedtak nr. 165/16/COL	36
	3. EFTA-domstolen	
	III EU-ORGANER	
	1. Kommisjonen	
2016/EØS/67/04	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8087 – Smiths Group / Morpho Detection)	37
2016/EØS/67/05	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8216 – Allianz/Dalmore / BEL) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	38
2016/EØS/67/06	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8233 – Rockaway E-Commerce / EC Investments / Bonak / Sully Systems) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	39
2016/EØS/67/07	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8240 – Dana / Brevini Fluid Power and Brevini Power Transmission) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	40
2016/EØS/67/08	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8243 – Allianz / NN Group / The FIZZ Student Housing) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	41
2016/EØS/67/09	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8272 – CVC/Cinven/ NewDay) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	42

2016/EØS/67/10	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8274 – Cinven/Permira/ Allegro/Ceneo) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	43
2016/EØS/67/11	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.7963 – ADM / Wilmar / Olenex JV)	44
2016/EØS/67/12	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8016 – Sanofi Pasteur / Vaccines of Sanofi Pasteur MSD)	44
2016/EØS/67/13	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8055 – Coherent / Rofin-Sinar Technologies)	45
2016/EØS/67/14	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8151 – Naxicap/Timepartners)	45
2016/EØS/67/15	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8177 – AMC UK / Odeon and UCI Cinemas)	46
2016/EØS/67/16	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8191 – ArcelorMittal/CLN/JV)	46
2016/EØS/67/17	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8217 – CPPIB / Hammerson / Grand Hotel)	47
2016/EØS/67/18	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8235 – IPIC/Mubadala)	47
2016/EØS/67/19	Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak M.8250 – Ardian / Weber Automotive)	48
2016/EØS/67/20	Sammendrag av Kommisjonens beslutning av 26. juli 2016 i sak om anvendelse av artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte og EØS-avtalens artikkel 53 (Sak AT.40023 – Grenseoverskridende tilgang til betalingsfjernsyn)	48
2016/EØS/67/21	Sammendrag av Kommisjonens beslutning av 20. september 2016 i sak om anvendelse av artikkel 102 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte og EØS-avtalens artikkel 54 (Sak AT.39759 – ARA utelukking)	49
2016/EØS/67/22	Oversikt over EU-beslutninger om markedsføringstillatelse for legemidler fra 1. til 31. oktober 2016	49
2016/EØS/67/23	Kommisjonsmelding innenfor rammene for gjennomføring av delegert kommisjonsforordning (EU) nr. 665/2013 av 3. mai 2013 om utfylling av europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/30/EU med omsyn til energimerking av støvsugarar og av kommisjonsforordning (EU) 666/2013 av 8. juli 2013 om gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF med omsyn til krav til miljøvenleg utforming av støvsugarar (<i>Offentliggjøring av titler og referanser for harmoniserte standarder i henhold til Unionens harmoniseringsregelverk</i>)	50

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKINGSORGAN

VEDTAK I EFTAS OVERVÅKINGSORGAN

2016/EØS/67/01

nr. 260/15/COL

av 30. juni 2015

om påstått statsstøtte til Síminn i forbindelse med utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island

(Island)

[Ikke-fortrolig utgave]

[Opplysningene i hakeparentes er omfattet av taushetsplikt]

EFTAs overvåkingsorgan ("Overvåkingsorganet") har –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde ("EØS-avtalen"), særlig artikkel 61 nr. 3 bokstav c) og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkingsorgan og en domstol ("overvåkings- og domstolsavtalen"), særlig artikkel 24,

under henvisning til overvåkings- og domstolsavtalens protokoll 3 ("protokoll 3"), særlig del II artikkel 7 nr. 3,

etter å ha oppfordret berørte parter til å inngi kommentarer i henhold til disse bestemmelser⁽¹⁾, og etter å ha tatt disse kommentarene i betraktning,

og ut fra følgende betraktninger:

I. FAKTISKE FORHOLD

1 Framgangsmåte

- 1) Ved brev av 2. februar 2011⁽²⁾ innga Og fjarskipti ehf. (heretter kalt Vodafone eller klageren) en klage til Overvåkingsorganet om påstått ulovlig statsstøtte til Síminn, til utbyggingen av bredbåndnett i landdistriktene på Island.
- 2) Etter å ha mottatt alle relevante opplysninger fra islandske myndigheter og nærmere opplysninger fra klageren og berørte parter⁽³⁾, besluttet Overvåkingsorganet ved vedtak nr. 302/13/COL av 10. juli 2013 å innlede formell undersøkelse av mulig statsstøtte til Síminn i forbindelse med utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island ("vedtak nr. 302/13/COL" eller "åpningsvedtaket").

⁽¹⁾ EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 302/13/COL av 10.7.2013 om å innlede formell undersøkelse av mulig statsstøtte til Síminn i forbindelse med utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island (EUT C 347 av 28.11.2013, s. 11, og EØS-tillegget nr. 66 av 28.11.2013, s. 8). Tilgjengelig på <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-notifications/State-aid-siminn.pdf>.

⁽²⁾ Dokumentnr. 585458.

⁽³⁾ Se brev fra islandske myndigheter av 28. april 2011 (dokumentnr. 596157), 17. mai 2011 (dokumentnr. 598419), 22. juni 2011 (dokumentnr. 601861) og 11. mars 2013 (dokumentnr. 665601) samt brev fra klageren av 23. mai 2012 (dokumentnr. 657203) og 10. mai 2013 (dokumentnr. 672303) og e-poster fra en berørt part av 2. oktober 2011 (dokumentnr. 614576) og 19. november 2011 (dokumentnr. 615746 og 615747).

- 3) Ved brev av 15. oktober 2013⁽⁴⁾ oversendte islandske myndigheter sine kommentarer til Overvåkingsorganets åpningsvedtak. Overvåkingsorganet mottok også kommentarer fra en berørt part (Hringiðan ehf.) ved brev av 18. juli 2013⁽⁵⁾.
- 4) Vedtak nr. 302/13/COL ble 28. november 2013 offentliggjort i Den europeiske unions tidende og EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende. Berørte parter fikk en måned på å inngi sine kommentarer til Overvåkingsorganets åpningsvedtak.
- 5) Ved brev av 18. desember 2013⁽⁶⁾ mottok Overvåkingsorganets kommentarer og dokumenter fra Nova ehf., en berørt part. Ved brev av 20. desember 2013⁽⁷⁾ mottok Overvåkingsorganets merknader og ytterligere dokumenter fra Síminn. Síminn framla også en ekspertrapport datert 24. september 2013, som det hadde bestilt fra Analysis Mason, et konsultentselskap på området telekommunikasjon og medier ("AM-rapporten")⁽⁸⁾. Ved brev av 23. desember 2013⁽⁹⁾ mottok Overvåkingsorganet kommentarer og ytterligere dokumenter fra klageren.
- 6) Overvåkingsorganet videresendte 8. januar 2014, i samsvar med protokoll 3 del II artikkel 6 nr. 2, de mottatte kommentarene til islandske myndigheter og oppfordret dem til å framlegge sine synspunkter⁽¹⁰⁾. Islandske myndigheter oversendte sine kommentarer og synspunkter ved brev av 28. februar 2014⁽¹¹⁾.
- 7) Etter å ha vurdert de oversendte opplysningene, rapportene og kommentarene, anmodet Overvåkingsorganet ved brev av 2. september 2014⁽¹²⁾ islandske myndigheter om ytterligere opplysninger og klargjøring. Islandske myndigheter svarte ved brev av 17. oktober 2014⁽¹³⁾ og ga Overvåkingsorganet de opplysningene det hadde bedt om.
- 8) Videre deltok Overvåkingsorganet 20. november 2014, på anmodning fra Síminn, i et møte i Brussel med Síminns tekniske eksperter og eksterne advokater.

2 Beskrivelse av tiltaket

2.1 Bakgrunn

2.1.1 Telekommunikasjonsfondets rolle

- 9) Telekommunikasjonsfondet ("Fondet") ble opprettet ved lov nr. 132/2005, og dets rolle er i henhold til vedtektene å fremme utvikling på telekommunikasjonsområdet på Island som beskrevet i den offisielle telekommunikasjonsstrategien ("strategien") som er godkjent av det islandske Alltinget⁽¹⁴⁾. Artikkel 2 i nevnte lov fastsetter at Fondet opprettes for å føre tilsyn med tildelingen av offentlige midler til prosjekter i forbindelse med utbyggingen av infrastruktur for elektronisk kommunikasjon, og dermed øke sikkerheten og konkurranseevnen i samfunnet når det gjelder elektronisk kommunikasjon og andre prosjekter som inngår i strategien, forutsatt at det ikke er sannsynlig at disse prosjektene gjennomføres på markedsvilkår.
- 10) Fondet finansieres gjennom et lovpålagt bidrag fra den islandske statskassen. Fondet forvaltes av innenriksdepartementet, som utpeker medlemmene av Fondets styre for en femårsperiode.
- 11) Fondet har arbeidet med fire prioriterte oppgaver som er fastsatt i strategien, og utbyggingen av bredbåndstjenester var den siste som ble fullført. Ifølge islandske myndigheter ble det anvendt en åpen anbudskonkurranse i alle prosjektene.

⁽⁴⁾ Dokumentnr. 687314.

⁽⁵⁾ Dokumentnr. 679306.

⁽⁶⁾ Dokumentnr. 694292.

⁽⁷⁾ Dokumentnr. 694234.

⁽⁸⁾ Dokumentnr. 694237.

⁽⁹⁾ Dokumentnr. 694646.

⁽¹⁰⁾ Dokumentnr. 694762.

⁽¹¹⁾ Dokumentnr. 701089.

⁽¹²⁾ Dokumentnr. 720418.

⁽¹³⁾ Dokumentnr. 729141.

⁽¹⁴⁾ Se lov nr. 132/2005 av 20.12.2005 om Telekommunikasjonsfondet.

2.1.2 Kartlegging og dekningsanalyse

- 12) Tidlig i 2007 leide Fondet inn en avdeling av det islandske Bondelaget for å kontrollere opplysninger fra folketellingen i landdistrikter, særlig i de mest avsidesliggende⁽¹⁵⁾. Dette arbeidet resulterte i en liste over bygninger som ville kunne inngå som en del av prosjektet med utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island (en nærmere beskrivelse gis i nr. 16 nedenfor).
- 13) I februar 2007 ba Fondet om opplysninger om nåværende markedsområder fra leverandører av bredbåndstjenester⁽¹⁶⁾, som et første skritt i kartleggingen av nåværende og framtidig bredbåndsdekning. Målet var å identifisere markedssvikt, ved å skjelne mellom ”grå”, ”svarte” og ”hvite” distrikter i fjerntliggende regioner på Island⁽¹⁷⁾. I en offentlig annonse i avisen Morgunblaðið ble det bedt om opplysninger om alle nåværende bredbåndstjenesteområder (dvs. områder som hadde en kontinuerlig tilgjengelig (ikke gjennom oppringing) internettilgang på minst 512 kb/s til en rimelig og fast månedspris), og om planlagte områder (der det foreløpig ikke ytes tjenester) som ville være i drift innen juni 2008.
- 14) Fondet mottok opplysninger om markedsområder av ulike typer fra flere leverandører av bredbåndstjenester og enkeltpersoner⁽¹⁸⁾. Etter at dekningsområdene var fastslått, var neste skritt å legge inn GPS-koordinater for alle boliger utenfor områder med påvist ADSL-dekning. Dette resulterte i et flerlagskart over boliger utenfor alle nåværende og planlagte (samlede) bredbåndsdekningsområder, som ble sendt til de deltakende leverandørene av bredbåndstjenester med sikte på en ytterligere nærmere gjennomgåelse. Dette førte til omfattende oppdatering av kartet på grunnlag av tjenesteyternes sammenligning av kartet med kundedatabaser. Da dette arbeidet var fullført, sendte Fondet hver av de 78 kommunene på Island en liste over bygninger utenfor tjenesteområdene og en utskrift av det oppdaterte kartet over bredbåndsdekningen for vedkommende kommune. Deretter gjennomgikk hver kommune de ”hvite” områdene på kartet for å finne manglende bygninger eller bygninger som ikke kunne inngå i prosjektet. For at en bygning skulle kunne inngå i prosjektet, måtte den offisielt og på helårsbasis være fast bopel og/eller arbeidssted for minst én person.
- 15) Fondets kartlegging og dekningsanalyse resulterte i en nøyaktig liste over bygninger som skulle inngå i prosjektet. Prosjektet omfattet opprinnelig 1 118 ”hvite” bygninger, som ble identifisert enkeltvis med GPS-koordinater.

2.1.3 Anbudskonkurransen og valget av anbydere

- 16) I februar 2008 offentliggjorde Ríkiskaup (senteret for offentlige innkjøp), på vegne av Fondet, en anbudskonkurranse for prosjektet ”Hábraðanettengingar til allra landsmanna”. Dette prosjektet besto i utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter der islandske myndigheter hadde påvist markedssvikt, på grunnlag av at det ble ansett som usannsynlig at private operatører i nær framtid ville bygge ut tjenester på markedsvilkår. Prosjektet omfattet de 1 118 ”hvite” bygningene som Fondet hadde identifisert gjennom sine undersøkelser. ⁽¹⁹⁾
- 17) Etter at Ríkiskaup hadde offentliggjort anbudskonkurransen, deltok det i flere drøftinger med interesserte anbydere, noe som førte til at fristen for å gi anbud ble forlenget til 4. september 2008. Ríkiskaup mottok fem anbud der de foreslåtte prisene og tekniske løsningene varierte. Siminn ga to anbud: det laveste var på 379 millioner ISK og det høyeste (for den høyeste gjennomsnittlige nedlastingshastigheten som ble tilbudt) på 5 milliarder ISK.

⁽¹⁵⁾ Dette gjorde de ved å sammenligne opplysningene om den offisielle adressen med opplysninger fra kommuner, sine egne databaser over bønder, og samtaler med personer med oppdaterte lokalkunnskaper, og i noen tilfeller oppsøkte de enkelte husholdninger eller deres naboer hjemme, når de var i tvil.

⁽¹⁶⁾ Heretter også kalt ”tjenesteytere” og ”internettleverandører”.

⁽¹⁷⁾ *Svarte områder* er områder der det er eller i nær framtid vil være minst to grunnleggende bredbåndnett med forskjellige operatører, og bredbåndstjenestene ytes på konkurransevilkår. *Grå områder* er områder der det er én nettoperatør og det er usannsynlig at et annet nett vil bli utbygget i nær framtid. *Hvite områder* er områder der det ikke er bredbåndsinfrastruktur og det er usannsynlig at slik infrastruktur vil bli utbygget i nær framtid. Ytterligere forklaring gis i Overvåkingsorganets retningslinjer om rask utbygging av bredbåndnett, som er tilgjengelige på <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-IV---Application-of-state-aid-rules-in-relation-to-rapid-deployment-of-broadband-networks.pdf> og i nr. 159–164 nedenfor.

⁽¹⁸⁾ Fondet ga gratis teknisk bistand til alle tjenesteytere som ikke hadde teknisk mulighet til å utarbeide nøyaktige formfiler som kunne brukes i ARC-GIS-programmer.

⁽¹⁹⁾ Dokumentnr. 665605.

- 18) Ifølge anbudsbeskrivelsen var formålet med de anvendte tildelingskriteriene å identifisere det økonomisk mest fordelaktige tilbudet. Fire evalueringskriterier ble brukt: i) samlet pris (50 %), ii) utbyggingshastighet (15 %), iii) nedlastingshastighet (25 %) og iv) 2G GSM (valgfritt) (10 %).⁽²⁰⁾ Ríkiskaup mottok fem gyldige tilbud (og ett ugyldig tilbud fra Hringiðan ehf., som ikke framla en gyldig bankgaranti) innen 4. september 2008. Følgende gyldige tilbud ble mottatt:⁽²¹⁾

Anbydere, konkurranse – 14121	ISK Samlet pris:	Prosjekttid Måneder:	Gjennomsnitt Mb/s Nedlastingshastighet:	GSM Valgfritt:	Poeng:
Síminn hf.	379 000 000	12	6,0	Ja	95
Nordisk Mobile Island ehf	974 864 503	12	3,0	Ja	NA
Vodafone	1 858 339 001	15	6,2	Ja	52
Vodafone	2 256 549 333	17	6,5	Ja	49
Síminn hf.	5 000 000 000	22	12,0	Ja	39

- 19) Ettersom det første tilbudet fra Síminn fikk høyest antall poeng (95 poeng) på grunnlag av ovennevnte kriterier, innledet Ríkiskaup forhandlinger med Síminn⁽²²⁾. I tillegg anmodet Ríkiskaup Síminn om å delta i flere informasjonsmøter, som er standard prosedyre når en anbudskonkurranse er innledet.

2.1.4 Utvidelsen av utbyggingsområdet

- 20) I begynnelsen av desember 2008 mottok Póst- og fjarskiptastofnun, den islandske post og teledministrasjonen ("PTA"), en anmodning fra en tjenesteyter, Wireless Broadband Systems ("WBS"), som ønsket å bli fjernet fra registeret over ytere av teletjenester på Island. WBS hadde tidligere deltatt i Fondets kartlegging og dekningsanalyse, og hadde underrettet Ríkiskaup om foretakets dekningsplaner i perioden før Ríkiskaups anbudskonkurranse. Det at WBS trakk seg ut av markedet og deretter trakk tilbake sine dekningsplaner, medførte en betydelig endring av listen over bygninger som verken hadde eller ville få bredbåndsdekning i nær framtid på markedsvilkår. Da denne tjenesteyterens planlagte dekningsområde ble fjernet fra det samlede kumulative dekningskartet, dukket det opp ytterligere 670 "hvite" bygninger spredt over hele landet. Fondet ønsket at disse bygningene skulle bli omfattet av den nye telekommunikasjonspolitikken.
- 21) Fondet anmodet Ríkiskaup om opplysninger om muligheten for å øke prosjektets omfang som en del av den pågående anbudsprosedyren. Ifølge islandske myndigheter svarte Ríkiskaup 7. januar 2009 at en viss utvidelse kunne foretas innenfor rammen av anbudskonkurransen, og at en slik utvidelse var i samsvar med regelverket for offentlig innkjøp.
- 22) For å fastslå at eksisterende eller nye leverandører ikke hadde planer om å øke sine tjenesteområder ved å ta med noen av de ytterligere 670 "hvite" bygningene, krevde Fondet at Ríkiskaup igjen inviterte til framlegging av planer om yting av tjenester for disse 670 bygningene. Ríkiskaup offentliggjorde 23. januar 2009 en annonse i avisen Morgunblaðið for å innhente opplysninger fra markedsdeltakere om utbyggingsplaner for bredbånd i områder som tidligere ikke hadde inngått i tilbudet⁽²³⁾. Ifølge islandske myndigheter var dette i tråd med den metoden som Ríkiskaup tidligere hadde anvendt ved den opprinnelige innbydelsen til å framlegge opplysninger om tjenesteområder. Det ble bedt om opplysninger gjennom en annonse for at innbydelsen ikke skulle gjelde bare de tjenesteyterne som hadde inngitt tilbud tidligere, men nå ut til alle tjenesteytere.
- 23) Ríkiskaup mottok ingen ytterligere eller nye planer om tjenesteyting til de 670 bygningene. Ríkiskaup tok deretter en beslutning om å anse disse ytterligere bygningene som omfattet av prosjektet. Det ønsket derfor å endre avtalen som ble forhandlet med Síminn, for å innlemme de ytterligere bygningene.

⁽²⁰⁾ Levering av tilgang til taletjenester var frivillig for potensielle anbydere når det gjaldt bygningene som ikke ville få denne tjenesten på markedsvilkår og bare fikk 2G-taletjenester. 2G viser til andre generasjons mobilteknologi, mens GSM (Global System for Mobile Communications) viser til den standarden som denne var basert på.

⁽²¹⁾ Se brev fra islandske myndigheter til Overvåkingsorganet av 22.6.2011 (dokumentnr. 601861).

⁽²²⁾ Ibid.

⁽²³⁾ Ifølge islandske myndigheter ble det ved offentliggjøringen av annonsen også tatt hensyn til bestemmelsene i lov nr. 84/2007 om offentlig innkjøp, for å sikre lik behandling av selskaper ved offentlig innkjøp. Loven innlemmer i islandsk lovgivning loven som er nevnt i nr. 2 i vedlegg XVI til EØS-avtalen, direktiv 2004/18/EF om samordning av framgangsmåtene ved tildeling av offentlige bygge- og anleggskontrakter, kontrakter om offentlig varekjøp og kontrakter om offentlig tjenesteyting (innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr. 68/2006 av 2. juni 2006, EUT L 245 av 7.9.2006, s. 22, og EØS-tillegget nr. 44 av 7.9.2006, s. 18) ("innkjøpsdirektivet" eller "direktiv 2004/18/EF"). Ríkiskaup annonserer alle sine prosjekter/anbud i denne delen av den berørte avisen.

2.2 *Avtalen mellom Telekommunikasjonsfondet og Síminn*

2.2.1 *Generelt*

24) Fondet (kjøperen) og Síminn (selgeren) inngikk 25. februar 2009 en avtale om utbygging av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island ("avtalen"). I henhold til avtalen skulle selgeren bygge ut et høyhastighetsnett og bredbåndstjenester i områder der det tidligere ikke hadde vært tilgang til slike tjenester. Nettet og tjenesten skulle tilbys til alle hjem der minst én person var registrert og bosatt hele året, og til foretak med helårsdrift. Avtalen omfattet ialt 1 788 bygninger: de 1 118 bygningene som opprinnelig var angitt i anbudsdokumentene, pluss de ytterligere 670 bygningene som ble lagt til i løpet av forhandlingene. I henhold til avtalen ville selgeren være eier av nettet når det var ferdig utbygd.

2.2.3 *Avtaleperioden og avtalebeløpet*

25) I henhold til artikkel 4 i avtalen varte avtaleperioden fra den dato avtalen ble undertegnet til 1. mars 2014. Dersom begge parter ble enige om det, kunne perioden forlenges med inntil to år. I henhold til artikkel 10 i avtalen begynte imidlertid perioden for utbyggingen av nettet formelt 1. mars 2009 og varte til 1. mars 2011. Fondet tillot en utvidet utbyggingsperiode (18 måneder) på grunn av prosjektets økte omfang. Fondet gikk med på dette på det vilkår at utbyggingen for minst 1 118 bygninger ville være fullført i løpet av de første tolv månedene i samsvar med anbudet fra Síminn.

26) For utbyggingen av nettet og tjenesten skulle kjøperen betale en samlet pris på 606 128 801 ISK. Prisen for det økte omfanget med de 670 bygningene ble avtalt på grunnlag av den gjennomsnittlige enhetsprisen Síminn opprinnelig hadde tilbudt, multiplisert med antall nye bygninger. Betalingen til Síminn økte dermed fra 379 millioner ISK til 606 millioner ISK. Kjøperen skulle betale 70 % av det samlede beløpet til selgeren når avtalen ble undertegnet, ytterligere 20 % når nettet var i drift, og de resterende 10 % etter en tremåneders prøveperiode⁽²⁴⁾.

27) Betalingene ble indeksert på grunnlag av valutakursen med utenlandsk valuta, istedenfor den alminnelige konsumprisindeksen som var planlagt. Dette valget av indeksering skyldtes ifølge islandske myndigheter de uvanlige økonomiske vilkårene og usikkerheten som følge av finanskrisen⁽²⁵⁾. Den valutaen som ble benyttet, var den danske kronen (DKK) etter gjeldende kurs 3. september 2008 (1 DKK = 16,513 ISK).

2.2.4 *Tekniske krav*

28) I henhold til artikkel 2.1 i anbudsbeskrivelsen var prosjektet teknologisk nøytralt, og det forelå ingen bestemte spesifikasjoner med hensyn til hvordan nettet skulle bygges eller hvilken teknologisk løsning som skulle brukes⁽²⁶⁾.

29) I tillegg til å levere høyhastighetstilgang til internett i bygningene, ble anbyderne oppfordret til også å levere mobile taletjenester (2G GSM)⁽²⁷⁾. Denne tjenesten skulle oppfylle kriteriene som var fastsatt i PTAs telekommunikasjonsplan ("fjarskiptaáætlun") for 2005–2010, som omfattet taletjenester, gjestingsmuligheter og levering av brukerstyr til gunstige priser. Ytingen av 2G GSM-mobiltjenester utgjorde 10 % i anbudskriteriene.

30) Den tekniske løsningen som ble tilbudt av Síminn, var basert på fire forskjellige teknologier: ADSL,⁽²⁸⁾ UMTS,⁽²⁹⁾ trådløs⁽³⁰⁾ og satellitt. Da nettet var fullført, var 55 % av bygningene tilkoplek med UMTS (3G fast trådløs), 41 % med ADSL og 4 % med satellittforbindelse / trådløs forbindelse.

⁽²⁴⁾ Se artikkel 16 i avtalen.

⁽²⁵⁾ Dokumentnr. 687314.

⁽²⁶⁾ Beskrivelsen av de tekniske kravene til prosjektet er gitt i anbudsbeskrivelsen, som er tilføyd som vedlegg I til avtalen. Vedleggene utgjør en del av avtalen og er bindende for partene.

⁽²⁷⁾ Se artikkel 1.2.3.1 i vedlegg I til avtalen og fotnote 20 i dette vedtak.

⁽²⁸⁾ ADSL står for "Asymmetric Digital Subscriber Line". Teknologier av typen DSL ("Digital Subscriber Line") bruker tradisjonelle (faste) kobbertelefonnett for å levere digitale bredbåndssignaler.

⁽²⁹⁾ UMTS står for "Universal Mobile Telecommunications System", og er tredje generasjons (3G) mobilteknologi som kan gi data-/bredbåndstjenester med høyere kapasitet enn andregenerasjons (2G) mobilteknologi. 3G kan brukes for eksempel til mobil taletelefoni, SMS og mobil internettilgang samt til fast trådløs internettilgang.

⁽³⁰⁾ Ved trådløs forbindelse brukes lokale radiosamband for å overføre stemme- og datakommunikasjon til private hjem eller forretningslokaler.

2.2.5 Tilgangskrav

- 31) I henhold til artikkel 2.2.13 i vedlegg I til avtalen, skulle nettet bygges med henblikk på å gi tilgang til andre internettleverandører i grossistledet. Disse internettleverandørene skulle på anmodning kunne kjøpe grunn tjenesten fra Síminn til engrospris, og de skulle kunne levere tjenester over nettet til sine detaljkunder. Tilgangen skulle gis på en praktisk måte (for eksempel gjennom BRAS ("Broadband Remote Access Server")). Alle internettleverandører skulle behandles likt og gis lik tilgang til nettet, uavhengig av deres tilknytning til selgeren.
- 32) I vedlegg II til avtalen, som har tittelen "*Enquiries and answers 1-22 during the tender period, new location lists, clarifications to the tender documents and minutes of the tender presentation*", forklares tilgangskravene nærmere. Når det gjelder grossisttilgang, beskrives fire alternativer. De er følgende:⁽³¹⁾
- Alternativ 1: Selgeren (Síminn) installerer en xDSL-forbindelse for brukerne og leverer bitstrøm til kjøperne av DSLAM-utstyret. Kjøperne (internettleverandørene) håndterer stamnettforbindelsen fra DSLAM-en via ATM- og/eller IP-nett til tjenestesenteret. Dette gir kjøperne bedre kontroll over kvaliteten på tjenesten de selger, men krever store investeringer fra deres side.
- Alternativ 2: Selgeren leverer en xDSL-forbindelse fra et ATM-/IP-nett gjennom en stamnettforbindelse fra DSLAM-en. I slike tilfeller kan kjøperen til en viss grad kontrollere kvaliteten på overføringen i ATM-nettet. Kjøperne driver sin egen BRAS og kan derfor kontrollere de teknologiske variablene for utstyret og ajourføre opplysninger om brukerne.
- Alternativ 3: I dette tilfellet leveres bitstrøm til kjøperen gjennom et IP-nett som drives av selgeren, som også driver DSLAM-en og har ansvar for tjenestens kvalitet. Det vil kunne være mulig for kjøperen å forhandle om ulike kvalitetsvilkår for sine kunder.
- Alternativ 4: Dette er et typisk eksempel på videresalg av internettabonnement. Selgeren selger den samme internettforbindelsen til kjøperen som til sine egne detaljkunder. Kjøperen driver ikke noen del av nettet og har bare ansvar for å selge tjenesten uendret. Kjøperen har imidlertid mulighet til å sende sine kunder én samlet faktura for alle tjenester den yter gjennom høyhastighetsforbindelse.
- 33) I henhold til vedlegg II til avtalen kan Síminn tilby alternativ 1–4 slik det selv ønsker, men det er forpliktet til å tilby minst alternativ 3 i alle tilfeller der ADSL-teknologi anvendes i prosjektet⁽³²⁾. Videre er det uttrykkelig fastsatt at Síminn må følge PTAs beslutninger og regler i denne forbindelse.⁽³³⁾
- 34) Når UMTS-teknologi brukes i prosjektet, er Síminn bare pålagt å følge alternativ 4⁽³⁴⁾. Dette alternativet innebærer at Síminn skal levere brukerstyr og sørge for installasjon i alle tilfeller, uansett hvem detaljisten er. Síminn er også forpliktet til å sørge for kundeservice og å yte vedlikeholdstjenester. Ifølge islandske myndigheter er hovedgrunnen til denne ordningen at Síminn hevder at det må ha full tilgang til og kontroll over UMTS-nettet i alle ledd, herunder alt brukerstyr, for å kunne garantere at kvaliteten og servicenivået er i tråd med anbudsdokumentene. Fondet tillot imidlertid at åpen tilgang ble utelukket når det gjaldt satellittforbindelse og trådløs forbindelse, ettersom det ville være svært vanskelig og upraktisk å innføre slik tilgang.⁽³⁵⁾

⁽³¹⁾ Kopiert fra den engelske utgaven av PTAs analyse av marked 12, som er tilgjengelig på <http://www.pfs.is/upload/files/Market%2012%20-%20Annex%20A%20-%20Analysis%20of%20market.Public.pdf>.

⁽³²⁾ Dette utgjør 41 % av hele prosjektet.

⁽³³⁾ I vedlegg II til avtalen vises det til PTAs beslutning nr. 8/2008 av 18.4.2008, om utpeking av tilbyder med sterk markedsstilling og pålegg om forpliktelser i grossistmarkedet for bredbåndstilgang (marked 12) (se også fotnote 123 nedenfor). Videre ble Míla, et selskap tilknyttet Síminn, i henhold til PTAs beslutning nr. 26/2007 utpekt som et foretak med sterk markedsstilling i grossistmarkedet for levering av atskilt tilgang (herunder delt tilgang) til metalliske aksesslinjer og delaksesslinjer med tanke på levering av bredbånd- og taletjenester. Míla er derfor pålagt en rekke forpliktelser knyttet til grossisttilgang, blant annet en forpliktelse til å etterkomme rimelige anmodninger om atskilt grossisttilgang til aksesslinjer, herunder kobberkabler og tilknyttede tjenester. Blant annet på grunn av de høye kostnadene som påløper for å levere bredbåndstjenester gjennom atskilte aksesslinjer i landdistrikter, kan det imidlertid være usannsynlig at det oppstår betydelig etterspørsel etter en slik tilgangstjeneste i grossistledet.

⁽³⁴⁾ Dette utgjør 55 % av hele prosjektet.

⁽³⁵⁾ Dette utgjør 4 % av hele prosjektet.

- 35) Vedlegg 10 til avtalen omfatter standardiserte videresalgavtaler ("endursölusamningar") mellom Síminn og internettleverandører som videreselger UMTS-høyhastighetstjenester og ADSL-tjenester. For alternativ 4 omfatter disse standardavtalene følgende standardiserte minsterabatter basert på hastighet:⁽³⁶⁾

UMTS 1 Mb/s = 10 %

UMTS 2 Mb/s = 7,5 %

UMTS 1 Mb/s = 5 %

- 36) For ADSL gjelder følgende minsterabatter ved tilgang ifølge alternativ 4:

ADSL 1000 = 5 %

ADSL 2000 = 5 %

ADSL 4000/8000 = 7,5 %

ADSL 6000/12000 = 10 %

Når det gjelder grossisttilgang til ADSL ifølge alternativ 1–3, vil internettleverandører som videreselger eller er detaljister, få en rabatt på minst 35 % av Síminns detaljpris. Ifølge islandske myndigheter ble denne rabatten fastsatt i tråd med PTAs beslutning nr. 8/2008 av 18.4.2008⁽³⁷⁾.

- 37) Ifølge et notat av 14. august 2009 fra Fondet⁽³⁸⁾, om organiseringen av tilgangsalternativer i avtalen, er bare videresalgstilgang tilgjengelig med hensyn til UMTS-forbindelser. For slike forbindelser kan det ikke benyttes alternativer med mer infrastrukturbasert grossisttilgang. Ifølge Fondet bør rabattene ovenfor anvendes dersom en annen internettleverandør ønsker videresalgstilgang til Síminns nett.
- 38) En nærmere beskrivelse av tiltaket finnes i Overvåkingsorganets vedtak nr. 302/13/COL⁽³⁹⁾.

3 Grunner til å innlede formell undersøkelse

- 39) I vedtak nr. 302/13/COL foretok Overvåkingsorganet en foreløpig vurdering av om avtalen mellom Telekommunikasjonsfondet og Síminn om utbyggingen av bredbåndnett i landdistrikter på Island kunne utgjøre statsstøtte, og i så fall om denne statsstøtten kunne anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte.
- 40) Ifølge islandske myndigheter utgjorde tiltaket ikke statsstøtte ettersom vilkårene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ikke var oppfylt. Islandske myndigheter mente dessuten at bidraget kunne anses å utgjøre finansiering av en offentlig tjeneste, og at Altmark-testen var oppfylt. Islandske myndigheter uttalte at dersom Overvåkingsorganet skulle mene at tiltaket utgjør statsstøtte, kan denne støtten anses som forenlig med artikkel 61 nr. 3 bokstav c) i EØS-avtalen, med henblikk på tiltakets formål, blant annet å øke offentlig tilgang til bredbånd i støttede områder.
- 41) Overvåkingsorganets foreløpige holdning var imidlertid at avtalen mellom Fondet og Síminn innebar statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Følgende ble fastslått i vedtak nr. 302/13/COL:
- i) Overvåkingsorganet påpekte at ettersom Fondet er opprettet ved lov og eies av den islandske stat, som gir Fondet midler gjennom det årlige statsbudsjettet, ser det ut til at støtten gis gjennom statlige midler. Síminn er Islands største teleoperatør, og all støtte som måtte inngå i avtalen ble dermed tildelt et foretak.

⁽³⁶⁾ Dette er rabatter i forhold til Síminns detaljpris.

⁽³⁷⁾ Tilgjengelig på http://www.pfs.is/library/Skrar/akv.-og-urskurdir/akvardanir-PFS/Akv_nr.8_2008_M%2012.pdf.

⁽³⁸⁾ Dokumentnr. 615746.

⁽³⁹⁾ EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 302/13/COL av 10.7.2013 om å innlede formell undersøkelse av mulig statsstøtte til Síminn i forbindelse med utbyggingen av bredbånd i landdistrikter på Island (EUT C 347 av 28.11.2013, s. 11, og EØS-tillegget nr. 66 av 28.11.2013, s. 8.). Tilgjengelig på <http://www.efasurv.int/media/state-aid-notifications/State-aid-siminn.pdf>.

- ii) Overvåkingsorganet mente også at den offentlige finansieringen av prosjektet hadde gitt Síminn en økonomisk fordel som normalt ville dekkes av selskapets budsjett. Selv om en anbudskonkurranse er tilbøyelig til å redusere behovet for økonomisk støtte, kan det settes spørsmålsteget ved om godtgjøringen for ytterligere bygninger ble etablert gjennom en anbudskonkurranse, eller om den faktisk ble fastsatt etter at Síminns tilbud ble valgt. Overvåkingsorganets foreløpige vurdering viste dermed at en økonomisk fordel ikke kunne utelukkes.
 - iii) Videre var Overvåkingsorganet foreløpige oppfatning at tiltaket var selektivt, ettersom Síminn var den eneste mottakeren av de statlige midlene.
 - iv) Overvåkingsorganet konkluderte med at engasjement i utbygging av infrastruktur for elektroniske kommunikasjonstjenester styrker den valgte nettleverandørens stilling sammenlignet med konkurrentenes. Markedene for elektroniske kommunikasjonstjenester er generelt åpne for handel og konkurranse mellom operatører og tjenesteytere i hele EØS. Overvåkingsorganets foreløpige holdning var derfor at tiltaket truet med å vri konkurransen og påvirke samhandelen i EØS.
- 42) Overvåkingsorganet påpekte at støtten til utbygging av bredbåndnett i landdistrikter og områder med dårlig bredbåndstilbud på Island syntes å ha veldefinerte mål av allmenn interesse, var et egnet middel til å oppnå de fastsatte målene og ga den valgte leverandøren et investeringsincentiv. På grunn av de omfattende endringene av avtalen trakk imidlertid Overvåkingsorganet den foreløpige konklusjon at det var mulig at innkjøpsprosessen ikke var en åpen anbudskonkurranse som ikke innebar forskjellsbehandling som fastsatt i Overvåkingsorganets retningslinjer av 2013 om anvendelsen av statsstøttereglene i forbindelse med rask utbygging av bredbåndnett ("bredbåndretningslinjene")⁽⁴⁰⁾. Overvåkingsorganet var dessuten i tvil om Síminn hadde vært forpliktet til å sørge for tilstrekkelig grossisttilgang både til UMTS- og ADSL-delene av nettet. En manglende forpliktelse til å sørge for tilstrekkelig grossisttilgang, ville gi Síminn økonomiske og konkurransemessige fordeler. Tiltaket syntes derfor ikke å være i samsvar med prinsippene om forholdsmessighet og begrensning av konkurransevridning i henhold til avveiningstesten.
- 43) Etter sin foreløpige vurdering var Overvåkingsorganet derfor i tvil om finansieringen av utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island er forenlig med artikkel 61 nr. 3 bokstav c) i EØS-avtalen.

4 Kommentarer fra islandske myndigheter

4.1 Om det foreligger statsstøtte

- 44) Som tidligere nevnt oversendte islandske myndigheter kommentarer til Overvåkingsorganets åpningsvedtak ved brev av 15. oktober 2013⁽⁴¹⁾. Islandske myndigheter anser ikke at betalingene som ble gjort til Síminn i henhold til avtalevilkårene, utgjør statsstøtte, ettersom de mener at vilkårene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 ikke er oppfylt fordi myndighetene opptrådte i samsvar med prinsippet om normal markedsatferd. Videre er islandske myndigheter av den oppfatning at disse utbetalingene kan anses som finansiering av en offentlig tjeneste, at de fire kumulative kriteriene i *Altmark*-testen er oppfylt, og at tiltaket derfor ikke utgjør statsstøtte.
- 45) Islandske myndigheter framholder at tildelingen av den berørte avtalen ikke ga Síminn en økonomisk fordel ut over markedsvilkårene. Ifølge islandske myndigheter har bruken av en offentlig anbudsprosedyre, i samsvar med rammen for offentlig innkjøp, vært ansett som tilstrekkelig for å anta at det ikke gis statsstøtte til markedsdeltakeren som velges gjennom prosedyren, ettersom markedspris garanteres⁽⁴²⁾. Ifølge islandske myndigheter skaper en rimelig markedspris en antakelse om at det ikke er gitt statsstøtte til Síminn⁽⁴³⁾.

⁽⁴⁰⁾ Tilgjengelig på <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-IV---Application-of-state-aid-rules-in-relation-to-rapid-deployment-of-broadband-networks.pdf>.

⁽⁴¹⁾ Dokumentnr. 687314.

⁽⁴²⁾ De viser i denne forbindelse til kommisjonsbeslutning nr. 264/2002 om *London Underground* (EFT C 309 av 12.12.2002, s. 15), nr. 79, og kommisjonsbeslutning i SA.22843 om statsstøtteordningen som Frankrike har gjennomført til fordel for Société Nationale Maritime Corse-Méditerranée (EUT L 220 av 17.8.2013, s. 20).

⁽⁴³⁾ De viser i denne forbindelse til kommisjonsbeslutning nr. 46/2007 *Welsh Public Sector Network Scheme* (EUT C 157 av 10.7.2007, s. 2).

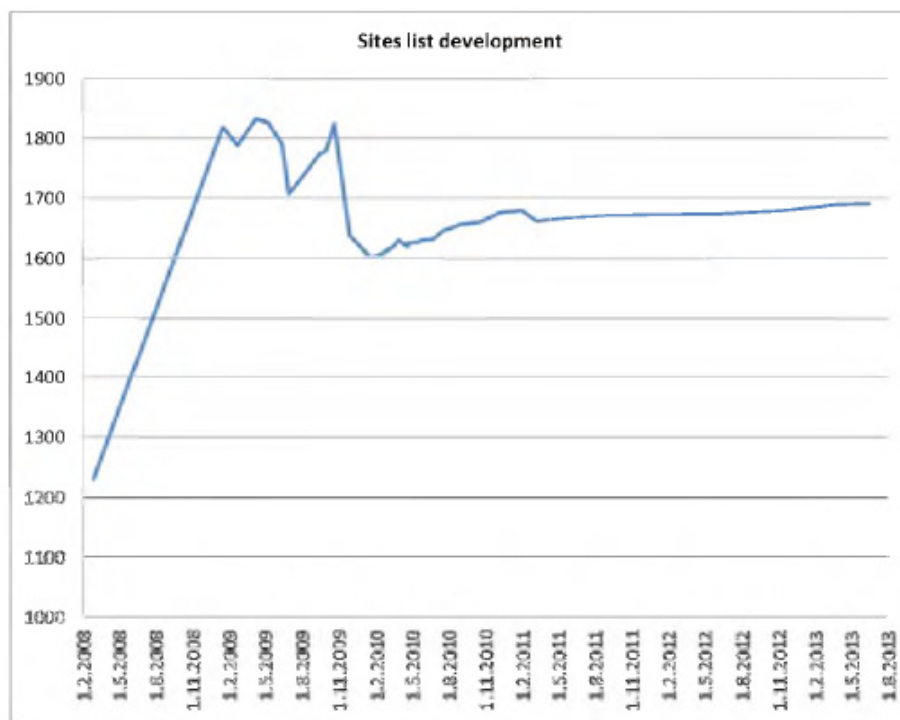
- 46) Når det gjelder endringene av avtalen med Síminn på grunn av det utvidede utbyggingsområdet, hevder islandske myndigheter at endringer av en slik avtale ifølge Europakommisjonen ikke innebærer statsstøtte dersom vilkårene samlet sett ikke er gunstigere for leverandøren enn vilkårene i den opprinnelige avtalen. Dessuten vil statsstøtte, selv om vilkårene skal anses som gunstigere på grunn av endringen, ikke foreligge når oppdragsgiveren opptrer slik en privat entreprenør ville opptrådt ut fra sine kommersielle interesser. Ifølge islandske myndigheter kunne alle som ønsket å delta i anbudskonkurransen, legge inn anbud, ettersom anbud fra alle interesserte parter var tillatt og dette ble annonsert. Det at Síminn, som hadde det laveste og økonomisk mest fordelaktige anbudet, ble valgt til å gjennomføre prosjektet, kan derfor ikke automatisk anses som begunstigelse av et bestemt foretak.
- 47) Videre understreker islandske myndigheter at en bredbåndstjeneste vanligvis er en tjeneste av allmenn økonomisk betydning⁽⁴⁴⁾. Islandske myndigheter påpeker at de kontaktet private operatører og offentliggjorde en annonse for å finne ut om en markedsinvestor var villig til å investere i infrastrukturen. Ettersom ingen viste interesse for å yte tjenesten, konkluderte islandske myndigheter med at disse områdene faktisk var rammet av markedssvikt, og at de ikke ville få internettforbindelser med høy hastighet uten hjelp fra Fondet. Ifølge islandske myndigheter bør levering av tilfredsstillende bredbåndsdekning i disse landdistriktene på Island, der ingen andre operatører driver virksomhet eller var interessert i å investere, karakteriseres som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, ettersom utbyggingen av bredbånd til de berørte bygningene var svært viktig både for de berørte områdene og for samfunnet som helhet.
- 48) Ifølge islandske myndigheter var tjenestens art og omfang klart definert i anbudsprosessen og den senere avtalen med Síminn (dvs. om å bygge en infrastruktur for å gi visse bygninger tilgang til høyhastighetsinternett). Islandske myndigheter hevder at Síminn, i dette tilfellet, ved å underskrive avtalen formelt ble betrodd oppgaven å yte denne tjenesten og oppfylle denne forpliktelsen.
- 49) Islandske myndigheter påpeker at den tidligere omtalte avtalen fastsatte parametrene for godtgjøringen på grunnlag av anbudsdokumentene. Avtalen fastsetter klart den godtgjøringen Síminn skal motta for å yte tjenesten på en gjennomiktig måte. Godtgjøringen som fastsettes ved avtalen, har ikke blitt endret, og avtalen tillater heller ikke at det gjøres endringer til fordel for Síminn.
- 50) Videre understreker islandske myndigheter at det faktiske bidraget er betydelig lavere enn kostnaden som ble anslått av Fondet og dets rådgivere, og at det ikke betales mer enn det som er nødvendig for å fullføre prosjektet. Det at den faktiske prisen for prosjektet er betydelig lavere enn den anslåtte kostnaden for en lignende nettløsning, viser at islandske myndigheter traff tiltak for å hindre overkompensasjon.
- 51) Ifølge islandske myndigheter var forhandlingene etter at Síminn ble valgt, direkte basert på anbudsprosedyren og utgjorde dermed en utvidelse av prosedyren. Betalingene til Síminn foretas i samsvar med en på forhånd fastsatt betalingsplan knyttet til prosjektets framdrift, slik at muligheten for overkompensasjon unngås. I henhold til artikkel 19 i avtalen framla Síminn en bankgaranti fra banken New Kaupping, datert 17. februar 2009, som utgjør en tilbakebetalingsklausul, for å unngå overkompensasjon⁽⁴⁵⁾. Avtalen fastsetter videre en streng ordning med betalinger i samsvar med prosjektets framdrift, som innebærer at betalinger opp til et punkt avhenger av en faktisk framdrift i oppbyggingen av systemet og kundenes bruk, som fastsatt i artikkel 16 i avtalen. Videre inneholder artikkel 11 i avtalen en sanksjonsklausul som fastsetter at Síminn skal betale forsinkelsesgebyr, mens artikkel 13 i avtalen inneholder en klausul om manglende overholdelse.
- 52) Islandske myndigheter hevder dessuten at selv om Overvåkinsorganet skulle konkludere med at utvidelsen av prosjektets omfang og godtgjøring ikke var helt i tråd med reglene for innkjøp, bør den åpne anbudsprosedyren, sammen med vurderingen som ble foretatt av uavhengige rådgivere, anses som et egnet referansegrunnlag for godtgjøring. Samlet bør de i det minste anses som en sterk indikasjon på de kostnadene som ville påløpt for et vanlig, veldrevet foretak i det berørte markedet. Ettersom godtgjøringen til Síminn var lavere enn dette referansegrunnlaget, bør det siste kriteriet i *Altmark*-testen anses som oppfylt. Islandske myndigheter vil også gjenta at tilbudet fra Síminn, også med endringene, fortsatt helt klart er det økonomisk mest fordelaktige anbudet.

⁽⁴⁴⁾ De viser i denne forbindelse til kommisjonsbeslutning N 196/2010 *Establishment of a Sustainable Infrastructure Permitting Estonia-wide Broadband Internet Connection (EstWin-prosjekt)* (EUT C 60 av 25.2.2011, s. 3).

⁽⁴⁵⁾ Dokumentnr. 665602.

4.2 Framgangsmåten for offentlige innkjøp

- 53) Ifølge islandske myndigheter var framgangsmåten for offentlige innkjøp i samsvar med EØS-avtalens regler for statsstøtte og sikret full likebehandling av alle deltakerne på markedet. Islandske myndigheter påpeker også at tilpasningene av prosjektet som ble gjort under forhandlingene med Síminn, ikke medførte brudd på de grunnleggende bestemmelsene om likhet og gjennomsiktighet, først og fremst på grunn av den innebygde fleksibiliteten når det gjaldt prosjektets omfang.
- 54) Da det planlagte dekningsområdet til WBS ble fjernet fra det kumulative dekningskartet, dukket det opp ytterligere 670 "hvite" bygninger. Da Fondet krevde at Ríkiskaup på nytt skulle invitere til framlegging av planer om å tilby tjenester for disse 670 bygningene, skjedde dette gjennom en annonse, og ikke gjennom direkte kontakt bare med de tjenesteyterne som hadde inngitt tilbud tidligere. Dette var den metoden som ble anvendt ved den opprinnelige oppfordringen til å gi opplysninger om tjenesteområder. Islandske myndigheter understreker at den bilaterale kommunikasjonen med partene som hadde inngitt tilbud tidligere, ble oppfattet som utilstrekkelig.
- 55) Islandske myndigheter hevder at endringene av avtalens omfang og godtgjøringen var nødvendige for å innlemme de ytterligere 670 "hvite" bygningene og den tilhørende godtgjøringen. Prisen for de ytterligere bygningene var den gjennomsnittlige enhetsprisen i det opprinnelige tilbudet fra Síminn, som ble valgt gjennom en åpen konkurranse som det økonomisk mest fordelaktige tilbudet. Godtgjøringen for de ytterligere bygningene bør derfor anses som en utvidelse av det opprinnelige tilbudet, også på markedsvilkår. Ifølge islandske myndigheter indikerer dette kontinuitet i prosedyren, og er ikke et bevis på at et viktig vilkår i avtalen hadde blitt reforhandlet.

- 56) Som nevnt tidligere skulle prosjektet opprinnelig omfatte minst 1 119 bygninger. Ifølge islandske myndigheter er det i forbindelse med slike prosjekter vanlig at listen kontinuerlig endres i prosjektperioden. Som diagrammet ovenfor viser, var listen i kontinuerlig endring fra 2008 til 2011⁽⁴⁶⁾. Først i 2011 vises et stabiliserende punkt i prosjektet, men listen endres fortsatt. I betraktning av disse uunngåelige variablene mente islandske myndigheter at den eneste måten å sikre gjennomsiktighet på med hensyn til godtgjøring, var gjennom en forpliktelse til en gjennomsnittlig enhetspris.
- 57) Fondet mente også at en ny innkjøpsprosedyre ville påføre islandske myndigheter en unødvendig økonomisk byrde med svært stor sannsynlighet for at resultatet ville bli det samme eller mer ugunstig, og at det ville forsinke utbyggingen av bredbåndstjenester med måneder eller kanskje år. Fondet var videre av den oppfatning at godtgjøringen for de ytterligere bygningene og prosjektet som helhet kunne anses som svært gunstig for islandske myndigheter, ettersom den var den samme som i det opprinnelige tilbudet.

⁽⁴⁶⁾ Diagram framlagt av islandske myndigheter (dokumentnr. 687314).

- 58) I september 2008 ba Fondet sine rådgivere (Mannvit hf.) om å foreta en kostnadsberegning for bygningene som bare WBS hadde hatt til hensikt å betjene. I denne kostnadsberegningen, som er datert 8. oktober 2008⁽⁴⁷⁾, anslås den potensielle anbudsprisen å ligge mellom 410 000 000 og 820 000 000 ISK for ca. 750 "WBS-bygninger" (anslaget ble senere justert til 670 identifiserte "hvite" bygninger). Dette gir en gjennomsnittspris per bygning på mellom 546 667 ISK (enkelt system) og 1 093 333 ISK (avansert system).
- 59) I lys av betraktningene ovenfor ble Fondet og Síminn enige om gjennomsnittsprisen for de ytterligere 670 bygningene ved å bruke den gjennomsnittlige enhetsprisen som opprinnelig ble tilbudt av Síminn, multiplisert med antall nye bygninger, dvs. 338 998 ISK per bygning. Når det tas hensyn til indekseringen av det avtalte beløpet, er den gjennomsnittlige enhetsprisen for alle de 1 788 bygningene 470 191 ISK. Islandske myndigheter anser dette resultatet som godt, i lys av de vanskelige økonomiske forholdene den gang og de kostnadene som tidligere ble anslått av en uavhengig rådgiver.
- 60) Ifølge islandske myndigheter har Síminn gitt uttrykk for at selskapet samlet sett ikke fikk stordriftsfordeler som følge av at prosjektet ble utvidet. Dette kan ha vært tilfelle i enkelte områder, men det at de "hvite" bygningene ofte lå spredt, og omstendighetene knyttet til dem, innebar at dette ikke var tilfelle samlet sett. For hoveddelen av utvidelsen måtte Síminn utforme store deler av prosjektet på nytt, selv om noen av de ytterligere bygningene lå i de samme områdene som bygninger i det opprinnelige anbudet, og dermed bare innebar flytting av sendere og antenner.
- 61) Når det gjelder indekseringen av betalingene hovedsakelig til DKK og dels til konsum- og lønnsprisindeksene, viser islandske myndigheter til den svært vanskelige situasjonen som forelå høsten 2008, og vanskelighetene den islandske økonomien var i. I løpet av forhandlingene mellom Síminn og islandske myndigheter ble den økonomiske situasjonen på Island drastisk endret. Ifølge islandske myndigheter ble avtalebeløpet indeksert til DKK på grunn av disse ekstraordinære og uforutsette hendelsene, særlig i lys av at prosjektet medførte et betydelig innkjøp av utstyr i utenlandsk valuta. På dette tidspunktet var det klart at svingningene i den islandske kronen ville gjøre alle Síminns forutsetninger for avtaleinngåelsen ugyldige. Ifølge opplysninger som islandske myndigheter mottok fra Síminn, var ialt 80 % av avtalebeløpet beregnet på innkjøp av utstyr i DKK⁽⁴⁸⁾. I lys av dette gikk islandske myndigheter med på å indeksere prisen til den danske kronen etter gjeldende kurs 3. september 2008.
- 62) Ifølge islandske myndigheter ble det dessuten, etter den omfattende nedskrivningen av kursen på den islandske kronen, klart at det ikke ville være forsvarlig å inngå avtalen med mindre de sikret at selskapet ikke ville få store vanskeligheter på grunn av den svært ustabile og fritt fallende vekslingskursen til den islandske kronen. Det er åpenbart at det ikke ville være fornuftig av Síminn å utsette seg for all den risikoen som oppsto under disse svært vanskelige og uforutsette omstendighetene. I islandsk og internasjonal avtalerett er det anerkjent at i tilfeller der det inntreffer uforutsette hendelser som grunnleggende endrer likevekten i en avtale og fører til at en av de berørte partene pålegges en for stor byrde, dvs. får store vanskeligheter, kan avtaleparten som bærer en slik byrde, kreve endring av kontrakten eller si opp hele avtalen. Islandske myndigheter understreker at dette likevel ikke innebar at de påtok seg hele risikoen, ettersom Síminn også ble påført økte kostnader fra andre deler av prosjektet som ikke var knyttet til vekslingskursen mot DKK, dvs. arbeidskraft, olje og andre innsatsfaktorer.
- 63) Ifølge islandske myndigheter er deres tilnærming til utvidelsen av prosjektets omfang i samsvar med Europakommisjonens beslutning om *London Underground*⁽⁴⁹⁾, der Kommisjonen anerkjente at det var relevant å vurdere om entreprenørens tilbud, med endringen, likevel ville vært det beste. I slike tilfeller ville det medføre uforholdsmessig store kostnader å innlede en helt ny tildelingsprosedyre.
- 64) Islandske myndigheter besluttet derfor å endre avtalen framfor å innlede en ny konkurransebasert tildelingsprosedyre, og påpeker at de måtte ha adgang til å utøve betydelig skjønn i denne forbindelse, særlig fordi avtalen var langsiktig og kompleks, og på grunn av den økonomiske situasjonen på Island den gang. For det første ble endringene, ifølge islandske myndigheter, ansett

⁽⁴⁷⁾ Dokumentnr. 687320.

⁽⁴⁸⁾ Ifølge beregninger og data fra Síminn utgjorde kostnadene for utstyr kjøpt i utenlandsk valuta 85 % av betalingene som ble mottatt for prosjektet (dokumentnr. 694234).

⁽⁴⁹⁾ Kommisjonsbeslutning i sak nr. 264/2002, *London Underground Public Private Partnership* (EFT C 319 av 12.12.2002, s. 15).

å passe inn i det opprinnelige anbudet selv om omstendighetene var uforutsette. For det andre ville en ny prosedyre ha forsinket prosjektet med flere måneder eller kanskje år. For det tredje anså islandske myndigheter at tilbudet var gunstig og resulterte i at tjenestene ble levert til laveste kostnad for samfunnet. Det ble ansett som svært usannsynlig eller umulig at det ville blitt gitt et bedre tilbud i en slik prosedyre, på grunn av den økonomiske situasjonen på Island og resultatene av den opprinnelige anbudskonkurransen. Islandske myndigheter endret ikke avtalen for å begunstige Síminn, men for å sikre at prosjektet ville bli gjennomført til lavest mulig kostnad, i betraktning av de (uforutsette) omstendighetene. Til slutt understreker islandske myndigheter at tilbudet fra Síminn med de ytterligere 670 bygningene samt den økte godtgjøringen og indekseringen til DKK, fortsatt var det klart beste økonomiske tilbudet.

4.3 Den påståtte statsstøttens forenlighet med EØS-avtalen

- 65) Islandske myndigheter har uttalt at dersom Overvåkingsorganet skulle mene at tiltaket utgjør statsstøtte, kan denne støtten anses som forenlig med artikkel 61 nr. 3 bokstav c) i EØS-avtalen, med henblikk på tiltakets formål, herunder målet om å øke offentlig tilgang til bredbånd i støttede områder.
- 66) Ifølge islandske myndigheter har tiltaket oppveid og vil oppveie en geografisk og kommersiell ulempe, og er objektivt berettiget for å bøte på den manglende tilgangen til bredbåndstjenester, som skyldes en utilstrekkelig tetthet av potensielle og faktiske abonnenter til å gjøre levering av bredbåndstjenester økonomisk bærekraftig på et rent markedsdrevet grunnlag. Islandske myndigheter mener at de har utformet tiltaket på en måte som gir minst mulig potensiell statsstøtte og konkurransevridning.
- 67) Islandske myndigheter påpeker videre at vilkårene for åpen tilgang var tilgjengelige for tredjemann i flere måneder før salget startet innenfor rammen av prosjektet. De uttaler at da salgene i hver enkelt del ble innledet, opplyste Fondet innbyggerne om at Síminn ikke hadde enerett til å være detaljist, og at alle andre detaljister kunne selge internettjenester til personer som bor/arbeider i området. Videre tilbyr Síminn ifølge islandske myndigheter tredjemann (gjestings-)tilgang til sine 2G GSM-taletjenester, mens verken anbudsdokumentene eller avtalen omfatter grossisttilgang til 3G-taletjenester, ettersom det berørte prosjektet ikke gjelder yting av 3G-taletjenester.
- 68) Islandske myndigheter påpeker dessuten at Vodafone har blitt tilbudt 3G-gjestingstilgang på markedsvilkår av Síminn, men har ifølge Síminn ikke vært villig til å inngå en avtale ettersom Vodafone for tiden har en avtale med Nova om 3G-gjestingstilgang. Ifølge islandske myndigheter hevder klageren feilaktig at avtalen mellom Síminn og Fondet var begrenset til videresalgstilgang, og ikke omfattet grossisttilgang som beskrevet i anbudsdokumentene. Dette medfører ikke riktighet ettersom Síminn tilbyr alle sine konkurrenter grossisttilgang til sitt ADSL-nett i samsvar med PTAs beslutning nr. 8/2008. Videre understreker islandske myndigheter at det, slik det framgår av AM-rapporten, er en grunnleggende forskjell mellom grossisttilgang til et DSL-nett og til et 3G-datanett. Islandske myndigheter viser også til Analysis Masons uttalelse om at det eksisterende trådløse alternativet med samtrafikk i grossistleddet på Island er egnet med sikte på det særskilte inngrepet for å øke bredbåndsdekningen på Island.
- 69) Videre hevder islandske myndigheter at det berørte prosjektet og avtalen med Síminn hadde svært liten eller ingen virkning på konkurransen og handelen. Ifølge islandske myndigheter har det i denne saken ikke framkommet noen opplysninger som tyder på at Síminn fikk en ubehørig økonomisk fordel eller at markedsstrukturen ble skadet.
- 70) Ifølge opplysninger framlagt av islandske myndigheter hadde utviklingen med hensyn til markedsandeler i tidligere år vist en tendens til utjevning mellom de tre største selskapene i mobilmarkedet. Síminns markedsandel ble redusert fra 62 % i 2005 til 40 % i 2011, mens Novas markedsandel økte til 24 % i 2011 fra 0 % i 2007. Vodafones markedsandel ble redusert fra 38 % i 2005 til 30 % i 2011. Denne tendensen fortsatt i 2012, og disse tre selskaperes markedsandeler ble enda jevnere fordelt, slik det framgår av PTAs statistikkrapport for årene 2010–2012⁽⁵⁰⁾. Ifølge rapporten hadde Síminns en markedsandel på 37,4 % ved utgangen av 2012, da samlet antall abonnenter ble beregnet, mens Vodafones markedsandel var 28,9 % og Novas markedsandel hadde økt til 28,3 %.

⁽⁵⁰⁾ Se http://www.pfs.is/upload/files/Tolfraediskyrsla_PFS_Isl.fjarskiptamarkadur_2010_til_2012.pdf.

- 71) Islandske myndigheter påpeker også at Síminn er, og på den tiden var, omfattet av strengt tilsyn fra det islandske konkurransetilsynet og PTA. Islandske myndigheter påpeker at Síminns morselskap, Skipti, 26. mars 2013 inngikk en avtale med det islandske konkurransetilsynet som sikrer Síminns konkurrenter samme tilgang til Skiptis grunnleggende telekommunikasjonssystem. Eventuelle indikasjoner på konkurransevridning vil føre til en formell undersøkelse på vegne av ovennevnte myndigheter. En slik vridning vil kunne føre til at Síminn blir ilagt sanksjoner. Ifølge islandske myndigheter har verken det islandske konkurransetilsynet eller PTA igangsatt undersøkelse av det berørte prosjektet.
- 72) Islandske myndigheter påpeker videre at prosjektet har utvidet markedet for alle markedsdeltakere. Síminns konkurrenter tilbys grossisttilgang til nettet på like vilkår. Alle berørte operatører har derfor, helt fra tjenesten ble tilgjengelig, kunnet tilby tjenester til sluttkunder på grunnlag av de samme vilkårene, og ifølge opplysninger framlagt av Síminn har noen konkurrenter grossisttilgang til å levere enten ADSL- eller UMTS-tjeneste på detaljistnivå. Islandske myndigheter viser også til det de mener er feilopplysninger i åpningsvedtaket, om anmodninger fra klageren, Vodafone, om grossisttilgang, og om at Síminn avslo å gi slik tilgang. Ifølge islandske myndigheter er den ønskede tilgangen til Síminns 3G-sendere, såkalt gjestingstilgang, ikke en del av det berørte prosjektet. Síminn var villig til å gi Vodafone tilgang til 3G-senderne, men avviste at en slik tilgang utgjorde en del av prosjektet.
- 73) Islandske myndigheter understreker også at prosjektets ambisiøse mål var å innføre bredbånd i visse landdistrikter på Island. Dette målet er nådd. Island tilhører en tetgruppe av nasjoner som trygt kan hevde at alle dens faste bopeler har tilgang til bredbåndstjenester. Ifølge islandske myndigheter må det tas hensyn til at prosjektet omfattet opptil 1 788 bygninger som lå spredt over et stort landdistrikt på Island, og at det ble påbegynt bare noen måneder etter at Island ble rammet av den største økonomiske krisen i landets historie. Islandske myndigheter kjenner fullt ut til sine forpliktelser i henhold til EØS-avtalens statsstøtteregler og beslutningspraksis på området (som senere ble innlemmet i bredbåndsretningslinjene), og forsøkte å følge dem på hvert trinn i prosjektet.
- 74) Islandske myndigheters konklusjon er, alt tatt i betraktning, at tiltakets samlede virkning bør anses som positiv. Ifølge islandske myndigheter er tiltaket klart i tråd med målene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c), ettersom det letter utviklingen av enkelte næringsgrener (bredbåndstjenester i detaljist- og grossistledet) i avsidesliggende områder og landdistrikter på Island.
- 75) I lys av alle opplysningene ovenfor hevder islandske myndigheter at den potensielle støtten som tiltaket medfører, er forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

5 Kommentarer fra Síminn

5.1 Om det foreligger statsstøtte

- 76) Síminn framla sine kommentarer om åpningsvedtaket, og ytterligere dokumenter, ved brev av 20. desember 2013⁽⁵¹⁾. Síminn mener at finansieringen av den berørte utbyggingen av bredbåndstjenester ikke innebar statsstøtte. I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 må et tiltak oppfylle visse vilkår for å kunne anses å inneholde elementer av statsstøtte. Síminn anser ikke alle disse vilkårene som oppfylt, særlig i lys av at Síminn ikke får noen økonomisk fordel.
- 77) Síminn påpeker at Den europeiske unions domstol i sin dom i *Altmark*-saken avklarte hvilke vilkår som må oppfylles for at en godtgjøring for offentlig tjenesteyting ikke skal utgjøre statsstøtte, fordi den ikke innebærer noen fordel⁽⁵²⁾. Síminn framholder at det berørte tiltaket omfatter finansiering av en offentlig tjeneste, og at de fire kumulative kriteriene i *Altmark*-testen er oppfylt.
- 78) Ifølge Síminn ga den berørte avtalen ikke selskapet noen økonomisk fordel ut over markedsvilkårene. Bruken av konkurransebaserte, åpne og ikke-diskriminerende offentlige anbudskonkurranser har vært ansett som tilstrekkelig for å anta at det ikke gis statsstøtte til markedsdeltakeren som velges gjennom prosedyren, ettersom markedspris garanteres⁽⁵³⁾. Anbuds-

⁽⁵¹⁾ Dokumentnr. 694234, 694235, 694236, 694237 og 694238.

⁽⁵²⁾ Dom i sak C-280/00 *Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg*, EU:C:2003:415.

⁽⁵³⁾ Kommissjonsbeslutning i sak nr. 264/2002, *London Underground Public Private Partnership* (EFT C 319 av 12.12.2002, s. 15), nr. 79.

prosedyren omfattet fire objektive vurderingskriterier. Det gyldige tilbudet som fikk flest poeng, skulle vinne anbudskonkurransen. Alle som ønsket å delta i anbudskonkurransen, kunne legge inn anbud. Anbudskonkurransen var teknologisk nøytral, dvs. åpen for alle tekniske løsninger, for å unngå at enkelte markedsdeltakere ble begunstiget. Síminn fikk flest poeng og vant anbudskonkurransen. Kriteriene om en konkurranseutsatt utvelgingsprosess og valg av det økonomisk mest fordelaktige anbudet var derfor oppfylt. Síminn var også den anbyderen som tilbød tjenestene til lavest kostnad for samfunnet.

- 79) Ifølge Síminn var endringene av avtalens omfang og godtgjøringen nødvendige for å innlemme de ytterligere 670 "hvite" bygningene og den tilhørende godtgjøringen. Godtgjøringen for de ytterligere bygningene var den gjennomsnittlige enhetsprisen i det opprinnelige anbudet fra Síminn. Godtgjøringen for de ytterligere bygningene bør derfor anses som en utvidelse av det opprinnelige anbudet, også på markedsvilkår. Følgelig understreker Síminn at det ikke forelå statsstøtte ettersom vilkårene samlet sett ikke var gunstigere for Síminn enn vilkårene i det opprinnelige anbudet⁵⁴. Det faktum at det selskapet som hadde det laveste og økonomisk mest fordelaktige anbudet, ble valgt til å gjennomføre prosjektet, kan ifølge Síminn ikke automatisk anses som begunstigelse av et bestemt foretak.
- 80) Ifølge Síminn er den faktiske gjennomsnittlige enhetsprisen for Síminn (kostnaden per bygning) [...] ISK, mens den gjennomsnittlige enhetsprisen som mottas av Síminn, er 470 191 ISK. Som beskrevet i åpningsvedtaket var prisen som ble betalt til Síminn etter at prosjektet ble utvidet, fortsatt betydelig lavere enn pristilbudene fra andre anbydere og prisen som Fondets rådgivere hadde anslått på forhånd⁵⁵). Síminn har hittil mottatt 836 457 351 ISK, som omfatter godtgjøringen for de ytterligere 670 bygningene og indekseringen til DKK. Vodafone hadde det nest laveste gyldige tilbudet i anbudskonkurransen, på 1 858 339 001 ISK, dvs. mer enn dobbelt så høyt som godtgjøringen Síminn mottok, selv når de ytterligere bygningene og indekseringen til DKK er tatt med.
- 81) Síminn framholder at selskapet samlet sett ikke fikk stordriftsfordeler som følge av at prosjektet ble utvidet. Dette kan ha vært tilfelle i enkelte områder, men det at de "hvite" bygningene ofte lå spredt, og omstendighetene knyttet til dem, innebar at dette ikke var tilfelle samlet sett. For hoveddelen av utvidelsen måtte Síminn omforme store deler av prosjektet, selv om noen av de ytterligere bygningene lå i samme områder som bygninger i det opprinnelige anbudet, der det var tilstrekkelig å flytte sendere og antenner. Selskapet fikk derfor ifølge Síminn ikke en reell økonomisk fordel som ga det en gunstigere stilling enn konkurrentene⁵⁶).
- 82) At de faktiske kostnadene for prosjektet er lavere enn den anslåtte kostnaden, og at godtgjøringen er både gjennomsiktig og kostnadsbasert, viser dessuten ifølge Síminn at islandske myndigheter hadde innført en ordning for å hindre overkompensasjon.
- 83) I lys av argumentene ovenfor samt argumentene fra islandske myndigheter mener Síminn at tiltaket ikke omfattet statsstøtte.

5.2 Den påståtte statsstøttens forenlighet med EØS-avtalen

- 84) Síminn framholder at dersom Overvåkingsorganet skulle anse prosjektet som statsstøtte, bør tiltakene anses som støtte som er forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c).
- 85) Síminn framholder at prosjektet ble utformet med sikte på å begrense konkurransevridning, blant annet ved å sikre grossisttilgang for enhver tredjemann. Grossisttilgang gjør det mulig for tredjemann som er tjenesteyter, å konkurrere aktivt på markedet og dermed bidra til økt valgmulighet og konkurranse i de berørte områdene gjennom tiltaket, samtidig som det unngås at regionale tjenestemonopoler oppstår. Bredbåndsnettets ble utformet med tanke på at det skulle være nøytralt, åpent og tilgjengelig for alle interesserte operatører og gi grossisttilgang på like vilkår.

⁽⁵⁴⁾ Ibid., nr. 120 og 125.

⁽⁵⁵⁾ Ifølge opplysninger framlagt av islandske myndigheter (dokumentnr. 687320) anslo Fondets rådgivere at den potensielle anbudsprisen ville ligge mellom 410 000 000 og 820 000 000 ISK for ca. 750 ytterligere bygninger (anslaget ble senere justert til 670 identifiserte "hvite" bygninger), dvs. en gjennomsnittspris per bygning på mellom 546 667 ISK (enkelt system) og 1 093 333 ISK (avansert system).

⁽⁵⁶⁾ Dom i sak C-399/08 P *Europakommisjonen mot Deutsche Post AG*, EU:C:2010:481, nr. 41.

- 86) Ifølge Síminn pålegger avtalen selskapet en klar forpliktelse til å gi konkurrentene tilgang til infrastrukturen, og grossisttilgang har derfor vært gitt siden prosjektet startet⁽⁵⁷⁾. Ifølge Síminn ble det besluttet å bruke modellen med ADSL-tilgang, "bitstrømtilgang i fastnett", for ADSL-grossisttilgang samt som referansen for en 3G-tilgangsmodell, fordi det på den tiden ikke forelå noen kjent referansemodell for 3G. Síminn påpeker at retningslinjene fra PTA er fulgt når det gjelder ADSL-tilgang. For ytterligere å forklare de tekniske sidene ved grossisttilgangen oversendte Síminn den tidligere nevnte AM-rapporten⁽⁵⁸⁾. Ifølge AM-rapporten er det en grunnleggende forskjell mellom grossisttilgang til et DSL-nett og til et 3G-datanett. Ifølge AM-rapporten er det eksisterende trådløse alternativet med samtrafikk i grossistledet på Island egnet med sikte på det særskilte inngrepet for å øke bredbåndsdekningen på Island. I AM-rapporten vises det også til at den samme tekniske løsningen ble brukt for 3G-grossisttilgang i et lignende og samtidig irsk bredbåndsprosjekt som var godkjent av Europakommisjonen⁽⁵⁹⁾.
- 87) Ifølge Síminn har klageren feilaktig hevdet at denne har anmodet om grossisttilgang til nettet gjentatte ganger uten å få det, og at dette har gitt Síminn den betydelige fordel av å være først ute. Síminn understreker at Vodafone bare har anmodet om gjestingstilgang til Síminns 3G-sendere for å levere 3G-mobilkommunikasjon, som ikke er knyttet til det berørte prosjektet. Ifølge Síminn har Vodafone blitt tilbudt 3G-gjestingstilgang på markedsvilkår av Síminn, men har ikke vært villig til å inngå en avtale. Vodafone har imidlertid ifølge Síminn ikke anmodet om grossist- eller videresalgstilgang til høyhastighets internettjenester, via UMTS, ADSL og satellitt, for de berørte områdene i prosjektet.
- 88) Síminn framholder at det berørte prosjektet hadde svært liten eller ingen virkning på konkurransen og handelen. Ifølge Síminn, har det i denne saken ikke framkommet noen opplysninger som tyder på at selskapet fikk en ubehørig økonomisk fordel eller at avtalen skadet marknadsstrukturen.
- 89) Síminn påpeker at prosjektet gjelder bare selskaper og enkeltpersoner som er registrerte i det berørte området. Bygningene ligger spredt over hele landet og bør ikke anses som et særlig marked. De utgjør en del av hele det islandske bredbåndsmarkedet. Det finnes over 109 000 høyhastighets internettforbindelser på Island. Prosjektet gjelder utbyggingen av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island for til sammen 1 788 bygninger. Av disse 1 788 bygningene har 1 050 abonnement på bredbåndstjenesten, hvorav bredbånd leveres gjennom UMTS til 559. Prosjektet påvirker derfor bare 0,96 % av det berørte markedet, og de 559 UMTS-tilknyttede bygningene bare 0,51 %.
- 90) Videre uttaler Síminn at det den gang var, og fortsatt er, omfattet av strengt tilsyn fra både det islandske konkurransetilsynet og PTA. Síminn og dets morselskap, Skipti, samt Mila, et av Skiptis andre datterselskaper, inngikk forlik med det islandske konkurransetilsynet 8. mars 2013, etterfulgt av sistnevntes beslutning nr. 6/2013, som ble offentliggjort 26. mars 2013 og sikrer at Síminns konkurrenter og Mila får samme tilgang til de grunnleggende faste telekommunikasjonsnettene som tilhører Skiptis datterselskaper. Eventuelle indikasjoner på konkurransevridning fra Síminns side vil derfor føre til en formell undersøkelse på vegne av ovennevnte myndigheter.
- 91) I lys av betraktningene ovenfor er Síminns konklusjon at tiltakets samlede virkning bør anses som positiv. Tiltaket er klart i tråd med målene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c), ettersom det letter utviklingen av enkelte næringsgrener (bredbåndstjenester i detaljist- og grossistledet) i avsidesliggende områder og landdistrikter på Island. Síminn mener at prosjektet ble utformet på en måte som medfører minst mulig potensiell statsstøtte og konkurransevridning. Síminn har uttalt at dersom Overvåkingsorganet skulle mene at tiltaket utgjør statsstøtte, kan denne støtten derfor anses som forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

6 Kommentarer fra klageren (Vodafone)

- 92) Ved brev av 23. desember 2013 mottok Overvåkingsorganet kommentarer og ytterligere dokumenter fra Vodafone⁽⁶⁰⁾. Klageren hevder at Fondet ga Síminn ulovlig statsstøtte gjennom avtalen som ble inngått mellom de to partene. Klageren framholder at det var mangler ved anbudsprosedyren ettersom det i den endelige avtalen mellom Síminn og Fondet ble foretatt vesentlige endringer etter krav fra Síminn, som var svært gunstige for selskapet.

⁽⁵⁷⁾ Siden prosjektet startet, har Síminn på sitt nettsted offentliggjort et tilbud om grossisttilgang til UMTS. Blant andre har telekomselskapet Tal inngått en slik avtale med Síminn. Nærmere opplysninger finnes på <https://heildsala.siminn.is/>.

⁽⁵⁸⁾ Dokumentnr. 694646.

⁽⁵⁹⁾ Se kommisjonens beslutning nr. 475/2007, *Ireland National Broadband Scheme (NBS)*, (EUT C 18 av 24.1.2009, s. 1).

⁽⁶⁰⁾ Dokumentnr. 694646.

- 93) Ifølge klageren kan statsstøtte i dette tilfellet ikke utelukkes ved å vise til at Síminns tilbud var betydelig lavere enn tilbudene fra andre parter. For det første er det klart at andre anbydere ikke hadde mulighet til å inngi nye tilbud etter at prosjektet ble endret. For det andre er det klart at det på grunn av de betydelig økte betalingene som følge av endringene, ikke kan utelukkes at konkurrerende foretak kunne gitt lavere tilbud for det endrede prosjektet.
- 94) Klageren framholder at tilgangen som ble gitt i henhold til den endelige avtalen, var begrenset til videresalgstilgang, og ikke grossisttilgang som beskrevet i det opprinnelige anbudsokumentet⁽⁶¹⁾. Klageren hevder at denne har anmodet om grossisttilgang til nettet gjentatte ganger uten å få det⁽⁶²⁾. Videre mener klageren at de svarene denne har fått fra Fondet med hensyn til tilgangskrav, har vært utilstrekkelige. Ifølge klageren har dette ført til en uakseptabel konkurransevridning og gitt Síminn den betydelige fordelene av å være først ute på det berørte markedet.
- 95) Ifølge klageren er det ikke noe som hindrer Síminn i å gi gjestingstilgang til UMTS-nettet. Det finnes tre generelle alternativer for å gi grossisttilgang basert på GSM og senere UMTS/3G-nettstandarder, dvs. detaljisttilgang, gjestingstilgang i grossistleddet og virtuell nettilgang.
- 96) Klageren hevder at Síminn ikke har forklart hvordan tjenesten ville bli utsatt for risiko dersom selskapet ga gjestingstilgang til sine UMTS/3G-nett. Ifølge klageren produserer ikke Síminn sluttutstyret, som lages av en rekke produsenter fra hele verden og kan brukes og kjøpes av alle markedsdeltakere. Kvaliteten på tjenesten påvirkes ikke av hvorvidt utstyret inneholder et SIM-kort fra Síminn eller Vodafone eller et annet telekommunikasjonsselskap. Ifølge klageren vil kvaliteten være den samme.
- 97) Vodafone uttaler at den har framlagt flere anmodninger for Síminn for å få tilgang til UMTS-nettet som finansieres av Telekommunikasjonsfondet. Først i september 2010 tilbød Síminn, etter flere møter og formelle brev, Vodafone gjestingstilgang til UMTS-nettet. Tilgangen ble imidlertid tilbudt på vilkår som ville gjort det mer lønnsomt for Vodafone å bygge sitt eget nett i området som var omfattet av programmet. Ifølge tilbudet skulle Vodafone betale en årlig avgift på 1 500 000 ISK for hver av senderne det ønsket tilgang til.
- 98) Videre er det ifølge klageren ikke klart om de ytterligere bygningene ville føre til betydelig økte arbeidskraftkostnader. Den økte betalingen kan derfor ikke begrunnes utelukkende med et økt antall beliggenheter. I denne forbindelse må det også tas hensyn til at endringene av avtalen medførte at utbyggingsperioden ble utvidet fra 12 til 18 måneder. Endringene i utbyggingsperioden ville i seg selv gi en mulighet til å rasjonalisere bruken av ansatte i prosjektet, noe som igjen, ifølge klageren, ville redusere arbeidskraftkostnadene. Klageren framholder dessuten at endringene i bestemmelsene om sanksjoner kan medføre en reduksjon av utgiftene som et foretak vanligvis må dekke.
- 99) Klageren påpeker også at artikkel 12 i anbudsdokumentene fastsatte at det skulle kreves en bankgaranti for erstatningskrav uten bevis for objektivt ansvar. Avtalens artikkel 13 fastsetter imidlertid ikke krav om en slik garanti, men viser bare til Síminns ansvar i henhold til alminnelige erstatningsrettslige bestemmelser. Denne endringen kan også føre til en reduksjon av utgiftene som vanligvis dekkes av et foretak. Det må derfor foretas en vurdering av fordelene ved å avstå fra en bankgaranti, dvs. kostnaden for å gi en slik garanti høsten 2008.
- 100) Klageren understreker at avtalen har ført til en betydelig, kontinuerlig og pågående konkurransevridning på markedet. Ifølge klageren påvirker tiltaket ikke bare konkurransen i landdistrikter på Island, men hele markedet, ettersom et av kriteriene kundene benytter når de velger et telekommunikasjonsselskap, er hvor utbredt nettet og tjenesten er. I denne forbindelse bør det legges merke til at Síminn har markedsført seg som det selskapet som har de mest utbredte nettforsbindingene som er tilgjengelige på Island.

⁽⁶¹⁾ Som beskrevet i nr. 32 ovenfor fastsatte anbudsdokumentene opprinnelig en rekke mulige tilgangsalternativer der ADSL-infrastruktur (som defineres i fotnote 28) brukes for å levere de berørte bredbåndstjenestene. Disse omfattet alt fra alternativer hovedsakelig basert på videresalg (der tilgangssøkeren i høy grad er avhengig av vertsoveroperatørens systemer/infrastruktur) til alternativer hovedsakelig basert på infrastruktur (der tilgangssøkerne i varierende grad er avhengige av sine egne systemer / sin egen infrastruktur), men godkjente ikke eksplisitt alle disse tilgangsalternativene, noe som vil bli drøftet nedenfor. Når det gjelder eventuelle tjenester levert *via* UMTS-teknologi (som defineres i fotnote 29), foreslo anbudsdokumentene bare et tilgangsalternativ basert på videresalg.

⁽⁶²⁾ Overvåkingsorganet har mottatt lignende påstander fra en berørt part som også hevder at den forgjeves har forsøkt å få grossisttilgang til Síminns nett (dokumentnr. 614576).

- 101) I lys av betraktningene ovenfor mener klageren at alle vilkårene for at tiltaket innebærer statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 første ledd, er oppfylt. Klageren framholder dessuten at det påståtte støttetiltaket ikke kan bli omfattet av noen av de relevante unntakene, og derfor må anses som uforenlig med EØS-avtalen.

7 Kommentarer fra berørte parter

7.1 Hringiðan ehf.

- 102) Hringiðan framla kommentarer om åpningsvedtaket ved brev av 18. juli 2013⁽⁶³⁾. I sine kommentarer understreker Hringiðan endringene som ble gjort i avtalen mellom Síminn og Fondet av anbudsdokumentene som ble offentliggjort av Ríkiskaup i februar 2008. For eksempel påpeker Hringiðan at anbudsdokumentene definerte tilgangshastigheten som 2 Mb/s eller mer, mens avtalen ikke inneholdt noen definisjon av høyhastighetstilgang. Hringiðan nevner også andre endringer av avtalen, for eksempel den utvidede utbyggingsperioden, det utvidede utbyggingsområdet, den økte betalingen og valutaindeksering av betalingene istedenfor konsumprisindeksering.
- 103) Videre framholder Hringiðan at Síminn ikke ble pålagt å framlegge en bankgaranti mot erstatningsansvar, til tross for en klar forpliktelse til dette i artikkel 12 i anbudsdokumentene⁽⁶⁴⁾. Ifølge Hringiðan kunne ingen banker etter den økonomiske nedgangen på Island gi tilstrekkelige bankgarantier til private selskaper som kunne ha oppfylt de anbudskriteriene Ríkiskaup fastsatte. Ifølge Hringiðan kunne Síminn derfor ikke framlegge en bindende bankgaranti i løpet av anbudsproseduren, og den garantien selskapet framla var derfor ikke bindende for banken som utstedte den.
- 104) Hringiðan hevder at alle de tidligere omtalte endringene begunstiger Síminn, og at avtalen derfor utgjør statsstøtte som er uforenlig med EØS-avtalens virkemåte.

7.2 Nova ehf.

- 105) Nova oversendte kommentarer til Overvåkingsorganet ved brev av 18. desember 2013⁽⁶⁵⁾. Ifølge Nova består det berørte tiltaket ikke avveiningstesten ettersom det mangler en klar og effektiv forpliktelse til å gi grossisttilgang med klart definerte prissettingsprinsipper. Ifølge Nova gir dette Síminn en uforholdsmessig fordel som fører til konkurransevridning.
- 106) Nova understreker at en forpliktelse til å gi tredjemann effektiv grossisttilgang til en subsidiert bredbåndsinfrastruktur er en nødvendig del av ethvert statlig tiltak som finansierer byggingen av en ny bredbåndsinfrastruktur. For å unngå konkurransevridning i telekommarkeder der det gis statsstøtte, bør tredjemansoperatører gis effektiv grossisttilgang på en teknologinøytral måte, og tilgangen bør være godt tilpasset til deres behov.
- 107) Ifølge Nova ble avtlevilkårene endret i forhold til vilkårene i anbudsdokumentene, og Síminn ble forpliktet bare til å gi begrenset grossisttilgang til ADSL-nettet, mens tilgangen som ble gitt til UMTS/3G-nettet, ble begrenset til bare videresalgstilgang. Ifølge Nova har verken islandske myndigheter eller Síminn forklart hvorfor det er teknisk nødvendig for Síminn å ha full tilgang til og kontroll over UMTS-nettet for å levere den avtalte kvaliteten og ytelsen, og derfor bare levere videresalgstilgang i detaljistledet.
- 108) Nova anser at mangelen på en klar forpliktelse til å gi effektiv grossisttilgang, gir Síminn et konkurransefortrinn med hensyn til den delen av 3G-nettet som ble bygget i samsvar med avtalen. Den gir også Síminn et konkurransefortrinn i detaljistmarkedet som helhet på grunn av den generelle økte dekningen til Síminns mobile nett. Dette gjør det mulig for Síminn å bygge opp et kundegrunnlag av sluttbrukere og å få økte markedsandeler uten effektiv konkurranse fra tredjemansoperatører. Videre ville Nova, selv om det fikk videresalgstilgang til UMTS/3G-nettet, ikke kunne skille sine tjenester på detaljistnivå fra de tjenestene som Síminn yter, med hensyn til pris eller tjenestefunksjoner.

⁽⁶³⁾ Dokumentnr. 679306.

⁽⁶⁴⁾ Ifølge Hringiðan var mangelen på en tilstrekkelig bankgaranti en av hovedgrunnene til at Ríkiskaup avviste tilbudet.

⁽⁶⁵⁾ Dokumentnr. 694292.

- 109) Ifølge Nova anmodet selskapet gjentatte ganger om grossisttilgang til Síminns 3G-nett, uten å få det. Síminns viste derfor, ifølge Nova, ingen vilje til å gi Nova rimelig tilgang til nettet.
- 110) Videre påpeker Nova at det i selskapets samtaler med Síminn aldri ble antydning at det ville være teknisk vanskelig eller umulig å gi grossisttilgang til nettet. Etter Novas oppfatning tyder dette på at det ikke er mulig å forklare hvorfor det er nødvendig for Síminn å ha full tilgang til og kontroll over UMTS-nettet for å yte den avtalte kvaliteten og tjenesten.
- 111) I lys av betraktningene ovenfor framholder Nova at Síminn har fått en urimelig fordel som vrir konkurransen og er i strid med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

8 Svar fra islandske myndigheter på kommentarene fra klageren og fra berørte parter

8.1 Svar på kommentarer mottatt fra klageren (Vodafone)

- 112) Islandske myndigheter oversendte sine kommentarer til og synspunkter på kommentarene fra klageren og fra berørte parter ved brev av 28. februar 2014⁽⁶⁶⁾. Islandske myndigheter anser det som svært usannsynlig at det økte omfanget ville ha ført til et lavere tilbud fra Vodafone eller andre konkurrerende foretak. Som vist i nr. 18 ovenfor oversendte Vodafone to tilbud for tilknytning til de 1 118 bygningene som opprinnelig var identifisert i anbudsdokumentene. Det første tilbudet fra Vodafone var på ca. 2,2 milliarder ISK, og det andre på ca. 1,8 milliarder ISK. Det opprinnelige tilbudet fra Síminn var imidlertid på 379 millioner ISK, som førte til en justert pris på ca. 606 millioner ISK for det endelige omfanget, 1 788 steder, dvs. medregnet de ytterligere 670 bygningene. Det er ifølge islandske myndigheter helt logisk å anta at et justert tilbud fra Vodafone ville vært betydelig høyere enn det opprinnelige tilbudet, på grunn av det økte omfanget og den økte utstyrskostnaden.
- 113) Ifølge islandske myndigheter er klagerens påstand om at de ytterligere bygningene ikke nødvendigvis medfører en påfølgende økning i kostnadene, ubegrunnet. Síminn har bekreftet overfor islandske myndigheter at de ytterligere bygningene økte kostnaden for prosjektet. De økte kostnadene skyldtes at de ytterligere bygningene var geografisk atskilt fra de opprinnelige, og lå spredt over store områder på Island.
- 114) Islandske myndigheter gjentar at det planlagte formålet for det berørte prosjektet ikke var å yte mobile data- eller taletjenester, f.eks. "3G-gjestingstjenester", som det aldri var meningen å innlemme i prosjektet. Det følger av opplysningene ovenfor at det i anbudsdokumentene ikke ble krevet noen form for gjestingstilgang som en del av den leverte løsningen. Avtalen med Síminn endret ikke dette på noen måte. Tekniske problemer knyttet til gjestingstilgang er derfor irrelevant for dette prosjektet, ettersom mobil gjestingstilgang aldri var en del av det. Islandske myndigheter understreker at det "eksplisitte kriteriet om grossisttilgang i anbudet" ikke ble fjernet, men gjenspeiles i avtalen med Síminn. Det blir imidlertid anvendt forskjellige metoder for å innføre grossisttilgang, avhengig av hvilken teknologi som brukes i prosjektet, dvs. ADSL eller UMTS/3G. Islandske myndigheter er derfor av den oppfatning at spørsmålet om grossisttilgangen i det store og hele skyldes en grunnleggende misforståelse om at gjestingstilgang skulle være en del av prosjektet.
- 115) Når det gjelder metoden med gjennomsnittlig enhetspris, påpeker islandske myndigheter at den er basert på kapittel 2.3.4 i anbudsdokumentene, med tittelen "Nye tilkoplinger og forpliktelsen til å gi tilgang". Nevnte kapittel påbyr spesifikt at det brukes en metode med gjennomsnittspris ved evalueringen av kostnadene for nye steder som tas med i prosjektet. Ifølge islandske myndigheter er denne tilnærmingen også i tråd med anerkjent praksis i islandsk avtalerett.
- 116) Ifølge islandske myndigheter mottok Fondet en gyldig bankgaranti fra banken New Kaupþing (nå Arion bank hf.), datert 17. februar 2009, som er inntatt som vedlegg til den endelige avtalen.

8.2 Svar på kommentarer mottatt fra Hringiðan ehf.

- 117) Islandske myndigheter avviser Hringiðans argumenter både med hensyn til om statsstøtte foreligger og med hensyn til om den påståtte statsstøtten er uforenlig med EØS-avtalens virkemåte. Islandske myndigheter har også funnet flere faktafeil i Hringiðans opplysninger, og mener at det er nødvendig å rette opp disse.

⁽⁶⁶⁾ Dokumentnr. 701089.

- 118) Når det gjelder bankgarantier, mener islandske myndigheter at erklæringen som ble oversendt til islandske myndigheter av banken Glitnir på vegne av Hringiðan, ikke var tilstrekkelig ettersom den bare fastslo at Glitnir var *"klar til å vurdere å gi en garanti"*, mens anbudsvinneren, Síminn, kunne få en gyldig garanti fra banken New Kaupþing. I garantien som ble levert av Síminn, sto det at banken New Kaupþing var villig til å *"gi en bankgaranti for prosjektet"*. Islandske myndigheter påpeker også at dokumentet som ble framlagt av Hringiðan, ble oversendt lenge etter at en forlenget frist hadde utløpt.
- 119) Islandske myndigheter understreker at anbudstilbudet fra Hringiðan for de opprinnelige 1 119 bygningene, var betydelig høyere enn det valgte anbudstilbudet, dvs. 1 297 257 098 ISK sammenlignet med Síminns tilbud på 379 000 000 ISK. Islandske myndigheter påpeker dessuten at det beløpet som til slutt ble avtalt mellom islandske myndigheter og Síminn etter at prosjektets omfang hadde økt, fortsatt er lavere enn anbudet fra Hringiðan.

8.3 Svar på kommentarer mottatt fra Nova ehf.

- 120) Ifølge islandske myndigheter er det i avtalen klart fastsatt hvilken minsterabatt i prosent Síminn må tilby andre tjenesteytere i grossistledet. Síminn kan likevel forhandle fram høyere rabattsatser. Islandske myndigheter gjentar at gjestingstilgang til UMTS/3G-delen av nettet ikke er en del av prosjektet, og at grossistilgang til prosjektet derfor ikke omfatter gjestingstilgang. Resultatet av tidligere forhandlinger mellom Síminn og Nova om gjestingstilgang faller derfor utenfor prosjektet.
- 121) Videre er islandske myndigheter sterkt uenige i Novas påstand om at Fondets svar av 23. juli 2009 var utilstrekkelige og at de underliggende temaene bare ble avfeid. Ifølge islandske myndigheter er Fondets svar helt klart når det gjelder 3G-mobilgjesting, som ser ut til å være det viktigste underliggende temaet i klagen og senere innspill fra markedsoperatører. I svaret fastslås følgende: *"Denne avtalen omfatter ikke 3G mobile taletjenester eller mobile bredbåndstjenester til de identifiserte bygningene eller det omliggende området. Den utsatte tjenesten leveres fra en ruterport som er plassert inne i boliger eller på arbeidsplasser. Andre tjenester som blir eller kan bli tilbudt fra selgerens 3G-sendere, er ikke omfattet av avtalen."*

II. VURDERING

1 Om det foreligger statsstøtte

- 122) EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 lyder:
- "Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene."*
- 123) Dette innebærer at et tiltak utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 dersom følgende vilkår kumulativt er oppfylt: tiltaket i) er gitt av staten gjennom statlige midler, ii) gir mottakeren en økonomisk fordel, iii) kan ha en innvirkning på handelen mellom avtalepartene og vri konkurransen.
- 124) I de neste kapitlene vil den statlige finansieringen av ovennevnte prosjekt bli vurdert etter disse kriteriene.
- #### 1.1. Bruk av statsmidler
- 125) I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 må støtten tildeles av staten eller gjennom statlige midler for å utgjøre statsstøtte.

- 126) I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 omfatter staten alle organer i statsadministrasjonen, fra sentralmyndigheten til kommunenivå samt laveste administrative nivå og offentlige foretak og organer⁽⁶⁷⁾.
- 127) Som beskrevet ovenfor er Fondet opprettet ved lov og eid av den islandske stat, som gir Fondet midler gjennom det årlige statsbudsjettet. Det første kriteriet i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er derfor oppfylt.

1.2. Foretak

- 128) For at tiltaket skal utgjøre statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1, må det gi foretaket en fordel. Foretak er enheter som deltar i en økonomisk virksomhet, uavhengig av deres juridiske status og finansieringsmåte⁽⁶⁸⁾. Økonomisk virksomhet er virksomhet som består i å tilby varer eller tjenester på et marked⁽⁶⁹⁾.
- 129) Síminn er Islands største teleoperatør og tilbyr blant annet mobil-, fasttelefon-, internett- og TV-tjenester på det islandske markedet. Det er dermed klart at enhver støtte som følger av avtalen mellom Síminn og Fondet, har blitt tildelt et foretak.

1.3. Begunstige enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer

- 130) For det første må støttetiltaket gi mottakerforetaket en økonomisk fordel som det ikke ville fått på normale markedsvilkår⁽⁷⁰⁾. Statsstøttetiltak kan ha forskjellige former, og må vurderes på grunnlag av tiltakets virkninger⁽⁷¹⁾. Den vanligste formen for en slik fordel er subsidier, dvs. betaling i kontanter eller naturalier for å støtte et foretak, bortsett fra kjøperens eller forbrukerens betaling for varene eller tjenestene som det produserer⁽⁷²⁾.
- 131) I den berørte saken har offentlige myndigheters finansiering av prosjektet gitt den valgte leverandøren av nettet en økonomisk fordel som normalt ville dekkes av selskapets budsjett, og har gjort det mulig for den valgte operatøren å levere et bredbåndnett på vilkår som ellers ikke var tilgjengelige på markedet. Det kan dessuten ikke utelukkes at den finansielle støtten har gjort det mulig for Síminn, som anbudsvinner, å utøve sin næringsvirksomhet knyttet til nettet på vilkår som ikke hadde eksistert dersom støtten ikke var gitt⁽⁷³⁾.
- 132) Selv om en anbudskonkurranse er tilbøyelig til å redusere behovet for økonomisk støtte og unngå for store overskudd, vil støtten i utgangspunktet gi operatøren mulighet til å tilby tjenester i alle ledd til lavere priser enn dersom den hadde måttet dekke alle kostnadene selv, og dermed å tiltrekke seg flere kunder enn den ville gjort på normale markedsvilkår. Den valgte operatøren vil gjennom statlige midler også ha eierskap til nettet og til andre materielle og immaterielle eiendeler (f.eks. utstyr, kundeforhold), selv etter at prosjektene er fullført. På bakgrunn av opplysningene ovenfor er det klart at det ble gitt en økonomisk fordel til den valgte operatøren⁽⁷⁴⁾.
- 133) Overvåkingsorganet påpeker videre at tiltaket har som mål å forbedre ytingen av eksisterende bredbåndstjenester til både privatkunder og bedriftskunder i de berørte områdene. Privatkunder er ikke omfattet av statsstøttereglene, men bedrifter i målområdet vil også få fordeler gjennom bedre bredbåndstjenester og økt dekning sammenlignet med det de ville hatt på rent kommersielt grunnlag.

⁽⁶⁷⁾ Se vedtak i EFTAs overvåkingsorgan nr. 55/05/COL av 11.3.2005 om å avslutte den formelle undersøkelsen fastsatt i overvåkings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 med hensyn til salget av 1 744 utleieleiligheter i Oslo (Norge), avsnitt II.3, s. 19, med ytterligere henvisninger (EUT L 324 av 23.11.2006, s. 11, og EØS-tillegget nr. 57 av 23.11.2006, s. 1).

⁽⁶⁸⁾ Dom i sak C-41/90 *Höfnér og Elser mot Macroton*, EU:C:1991:161, nr. 21–23, og sak E-5/07 *Private Barnehagers Landsforbund mot EFTAs overvåkingsorgan* [2008] EFTA Court Report 61, nr. 78. Rep. 61, paragraph 78.

⁽⁶⁹⁾ Dom i sak C-222/04 *Ministero dell' 'Economica e delle Finanze mot Cassa di Risparmio di Firenze SpA*, EU:C:2006:8, nr. 108.

⁽⁷⁰⁾ Dom i sak C-301/87 *Frankrike mot Kommisjonen*, EU:C:1990:67, nr. 41, dom i sak 30/59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen mot Den høye myndighet i Det europeiske kull- og stålfellesskap*, EU:C:1961:2, nr. 19, dom i sak C-241/94 *Frankrike mot Kommisjonen (Kimberly Clark)*, EU:C:1996:353, nr. 34, og dom i sak T-109/01 *Fleuren Compost*, EU:T:2004:4, nr. 53.

⁽⁷¹⁾ Dom i sak C-124/10 P *Kommisjonen mot EDF m.fl.*, EU:C:2012:318, nr. 77, og den nevnte rettspraksisen. Se også dom i sak C-399/10 og C-401/10 P *Bouygues mot Kommisjonen*, EU:C:2013:175, nr. 102.

⁽⁷²⁾ Dom i sak 30/59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen mot Den høye myndighet i Det europeiske kull- og stålfellesskap*, nr. 9 og etterfølgende numre.

⁽⁷³⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 231/11/COL om rask utbygging av neste generasjon aksessnett i landdistrikter i Tromsø kommune (EUT C 10 av 2.1.2012, s. 5, og EØS-tillegget nr. 2 av 12.1.2012, s. 3), avsnitt II.1.2, og kommisjonsbeslutning SA.33063, *Italia – Trentino NGA* (EUT C 323 av 24.10.2012, s. 6), nr. 77.

⁽⁷⁴⁾ Kommisjonsbeslutning N 14/2008 – Det forente kongerike, *Broadband in Scotland – Extending Broadband Reach* (EUT C 150 av 17.6.2008, s. 3), nr. 37.

- 134) For det andre må støttetiltaket være selektivt ved at det ”*begunstiger enkelte foretak eller produksjon av enkelte varer*”. Anbudsvinneren, Síminn, fikk offentlige midler for å bygge ut bredbåndsnettet i landdistrikter på Island. Ettersom Síminn er den eneste mottakeren av de statlige midlene, er Overvåkingsorganets konklusjon at tiltaket er selektivt.

1.4. *Vridning av konkurransen og påvirkning av samhandelen mellom avtalepartene*

- 135) Tiltaket må kunne vri konkurransen og påvirke handelen mellom partene i EØS-avtalen for å kunne anses som statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.
- 136) Ifølge fast rettspraksis er det ikke nødvendig å fastsette om støtten har en faktisk innvirkning på samhandelen mellom avtalepartene og at konkurransen faktisk vrir, men bare å undersøke om det er sannsynlig at støtten påvirker samhandelen eller vrir konkurransen⁽⁷⁵⁾. Det er heller ikke nødvendig at støttemottakeren selv deltar i handel innenfor EØS. Selv offentlige subsidier som gis til et foretak som bare yter lokale eller regionale tjenester og ikke yter noen tjenester utenfor opprinnelsesstaten, kan påvirke samhandelen dersom denne interne virksomheten kan økes eller opprettholdes på grunn av støtten, og dermed redusere mulighetene for foretak som er etablert i andre EØS-stater⁽⁷⁶⁾.
- 137) Offentlig engasjement i utbygging av infrastruktur for elektroniske kommunikasjonstjenester endrer eksisterende markedsvilkår ved å styrke den valgte nettleverandørens stilling sammenlignet med konkurrentenes.
- 138) Støttemottakeren vil bygge ut en infrastruktur for bredbåndsnett i et marked der det er mulig å gå inn direkte eller gjennom finansielle bidrag fra deltakere fra andre EØS-stater. Markedene for elektroniske kommunikasjonstjenester (herunder grossist- og detaljistmarkedene for bredbånd) er generelt åpne for handel og konkurranse mellom operatører og tjenesteytere i hele EØS.
- 139) Overvåkingsorganets konklusjon er derfor at tiltaket kan vri konkurransen og påvirke samhandelen i EØS.

1.5. *Finansiering av en offentlig tjeneste og Altmark-testen*

- 140) Islandske myndigheter og Síminn er av den oppfatning at bidraget kan anses som finansiering av en offentlig tjeneste, at de fire kumulative kriteriene i ”*Altmark-testen*” er oppfylt, og at tiltaket derfor ikke utgjør statsstøtte.
- 141) Domstolens dom i *Altmark*-saken avklarte hvilke vilkår som må oppfylles for at en godtgjøring for offentlig tjenesteyting ikke skal utgjøre statsstøtte, fordi den ikke innebærer noen fordel⁽⁷⁷⁾. For at denne godtgjøringen skal unngå å kvalifisere som statsstøtte i en bestemt sak, må imidlertid fire kumulative kriterier, ofte kalt *Altmark*-kriteriene, være oppfylt⁽⁷⁸⁾.
- 142) De fire kumulative kriteriene i *Altmark*-testen er i) mottakeren av statlige midler for en tjeneste av allmenn økonomisk betydning må være formelt betrodd oppgaven å yte en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, der forpliktelsene i denne forbindelse må være klart definert; ii) parametrene for beregning av godtgjøringen må være fastsatt på forhånd på en objektiv og åpen måte for å sikre at det ikke medfører en økonomisk fordel som kan begunstige mottakerforetaket framfor konkurrerende foretak; iii) godtgjøringen kan ikke overstige det som er nødvendig for å dekke alle eller en del av kostnadene som har påløpt ved ytelsen av tjenesten av allmenn økonomisk betydning, der det tas hensyn til de relevante mottakerne og en rimelig fortjeneste for å utøve disse forpliktelsene; og iv) når mottakeren ikke er valgt etter en framgangsmåte for offentlige innkjøp, må nivået for godtgjøringen som gis, fastsettes på grunnlag av en analyse av kostnadene som ville påløpt for et veldrevet foretak ved utøvelsen av disse forpliktelsene, idet det tas hensyn til relevante mottakere og en rimelig fortjeneste.

⁽⁷⁵⁾ Sak E-6/98 *Den norske stat mot EFTAs overvåkingsorgan* [1999] EFTA Court Report 76. Rep. 76.

⁽⁷⁶⁾ Dom i forente saker C-197/11 og C-203/11 *Libert m.fl.*, EU:C:2013:288, nr. 76–78.

⁽⁷⁷⁾ Dom i sak C-280/00 *Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg*.

⁽⁷⁸⁾ Dom i C-280/00 *Altmark Trans GmbH og Regierungspräsidium Magdeburg*, nr. 87–93.

- 143) EØS-EFTA-statene har generelt stor handlingsfrihet til å avgjøre om en tjeneste er en tjeneste av allmenn økonomisk betydning, samtidig som de følger relevant rettspraksis som beskriver de allmenne prinsippene som skal overholdes⁽⁷⁹⁾. Levering av tilfredsstillende bredbåndsdekning til alle innbyggere i områder der ingen andre operatører leverer eller vil levere slike tjenester i nær framtid, kan godt anses som en tjeneste av allmenn økonomisk betydning⁽⁸⁰⁾. I prinsippet kan derfor godtgjøring for offentlig tjenesteyting gis til et foretak som har fått i oppdrag å bygge og drive et bredbåndsnett. I henhold til nr. 16 i bredbåndsretningslinjene kan dette være tilfelle når det kan påvises at private investorer ikke kan tilby tilfredsstillende bredbåndsdekning til alle innbyggere eller brukere, slik at en betydelig del av befolkningen vil mangle tilknytning. Et offentlig finansiert nett som bygges i hvite områder for alle potensielle brukere, både bedrifter og private, kan finansieres gjennom godtgjøring for offentlig tjenesteyting. En rekke vilkår må imidlertid være oppfylt, særlig vilkårene i nr. 17–23 i bredbåndsretningslinjene.
- 144) Islandske myndigheter har forklart hvorfor utbyggingen av et bredbåndsnett i landdistrikter der det ikke gjøres private investeringer, må finansieres av staten av hensyn til allmenne økonomiske interesser. Etter samråd med berørte parter gjennom en kartlegging og en dekningsanalyse, ble det fastslått at de berørte bygningene ikke ville få infrastruktur for høyhastighetsinternett på markedsvilkår i løpet av de neste tre årene. Islandske myndigheter har forklart hvorfor de anser det som viktig å unngå en "digital kløft" mellom byområder og landdistrikter.
- 145) Den økonomiske siden av bredbåndsleveringen er av en slik art at markedet ikke alltid anser det som lønnsomt å investere i den i alle områder. På grunn av tetthetsfordeler er det vanligvis mer lønnsomt å bygge ut bredbåndsnett der den potensielle etterspørselen er større og mer konsentrert, dvs. i tettbefolkede områder. På grunn av de høye faste investeringskostnadene øker enhetskostnadene kraftig når befolkningstettheten blir mindre. Som følge av dette er det en tendens til at bredbåndsnett bare dekker en del av befolkningen på et lønnsomt grunnlag. Avsides beliggenhet, for eksempel lang avstand fra eksisterende telekommunikasjonsinfrastruktur, kan også innebære at det kreves betydelig økte investeringskostnader for å bygge ut et tilfredsstillende bredbåndsnett⁽⁸¹⁾.
- 146) Underforsynte områder er vanligvis landdistrikter med lav befolkningstetthet, der kommersielle leverandører ikke har noen økonomiske incentiver til å investere i elektroniske kommunikasjonsnett for å yte tilfredsstillende bredbåndstjenester. Dette kan føre til en "digital kløft" mellom de områdene som har tilgang til tilfredsstillende bredbåndstjenester, og områder som ikke har det. Som følge av dette er det i den erklærte allmenne økonomiske interesse at EØS-stater kan bruke offentlige midler for å oppnå tilknytning i områder som ellers ikke ville fått tilgang til høyhastighetsinternett, verken nå eller i nær framtid⁽⁸²⁾.
- 147) Islandske myndigheter har vist at inngrepet deres var nødvendig. Som beskrevet i del I kapittel 2.1.2 ovenfor har myndighetene bekreftet at det var en alvorlig mangel på dekning av høyhastighetsbredbånd i de berørte områdene. Videre åpenbarte verken kartleggingen eller dekningsanalysen noen investeringsplaner for å tilknytte bygningene i nær framtid, ettersom dette kommersielt sett var lite tiltrekkende for private operatører, dvs. siden alle lå i tynt befolkede områder.
- 148) Det ser videre ut til at Síminn gjennom avtalen hadde fått et klart mandat, som i henhold til Overvåkingsorganets retningslinjer for anvendelsen av statsstøtteregele på godtgjøring for yting av tjenester av allmenn økonomisk betydning ("Overvåkingsorganets retningslinjer for tjenester av allmenn økonomisk betydning") kan anses som den påkrevde beslutningen om tildeling⁽⁸³⁾. Ifølge Síminns mandat skulle bredbåndsinfrastrukturen som skulle bygges, gi universell tilknytningsmulighet til alle brukere i et bestemt område. Nettet og tjenesten skulle tilbys til alle hjem der minst én person var registrert og bosatt hele året, og til foretak med helårsdrift.

⁽⁷⁹⁾ Se Overvåkingsorganets retningslinjer om anvendelsen av statsstøtteregele på godtgjøring for yting av tjenester av allmenn økonomisk betydning ("Overvåkingsorganets retningslinjer for tjenester av allmenn økonomisk betydning"), som er tilgjengelig på <http://www.efasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-VI---Compensation-granted-for-the-provision-of-services-of-general-economic-interest.pdf>.

⁽⁸⁰⁾ Tidligere fastslått av Kommissjonen med hensyn til tilgang til bredbåndstjenester, for eksempel i kommisjonsbeslutning N 381/04, *Pyrénées-Atlantiques* (EUT C 162 av 2.7.2005, s. 5). Se også nr. 49 i Overvåkingsorganets retningslinjer for tjenester av allmenn økonomisk betydning, og nr. 22 i 2010-utgaven av Overvåkingsorganets retningslinjer for anvendelsen av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett. Overvåkingsorganet vil drøfte disse retningslinjenes relevans i avsnitt II.3.1 i dette vedtak.

⁽⁸¹⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 444/13/COL av 13.11.2013 om utbygging av neste generasjons aksessnett i kommunen Skeiða- og Gnúpverjahreppur (EUT C 66 av 6.3.2014, s. 6, og EØS-tillegget nr. 15 av 6.3.2014, s. 1), nr. 72.

⁽⁸²⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 444/13/COL av 13.11.2013 om utbygging av neste generasjons aksessnett i kommunen Skeiða- og Gnúpverjahreppur (EUT C 66 av 6.3.2014, s. 6, og EØS-tillegget nr. 15 av 6.3.2014, s. 1), nr. 73.

⁽⁸³⁾ Se nr. 52 i Overvåkingsorganets retningslinjer for tjenester av allmenn økonomisk betydning.

- 149) Videre skulle det offentlig finansierte nettet, i tråd med nr. 19–20 i bredbåndsretningslinjene, bygges slik at det var tilgjengelig for andre internettleverandører i grossistleddet. Disse internettleverandørene skulle på anmodning kunne kjøpe grunntjenesten fra Síminn til engrospris, og de skulle kunne levere tjenester over nettet til sine detaljkunder. Tilgangen skulle gis på en praktisk måte, og alle internettleverandører skulle behandles likt og gis lik tilgang til nettet, uavhengig av deres tilknytning til selgeren. Síminn kan derfor ikke nekte tilgang til infrastrukturen på et skjønnsmessig og/eller diskriminerende grunnlag. Oppdraget og støtten omfatter derfor bare utbyggingen av et nett og ytingen av de tilknyttede tilgangstjenestene i grossistleddet, og ikke kommunikasjontjenester i detaljistleddet.
- 150) Det at godtgjøringen for de 670 bygningene som ble lagt til prosjektet etter at WBS trakk seg fra markedet, ble fastsatt etter at Síminn hadde vunnet anbudet, skaper imidlertid problemer i forbindelse med resten av *Altmark*-kriteriene. Parametrene for beregning av godtgjøringen for de ytterligere enhetene ble ikke fastsatt på en objektiv og åpen måte på forhånd, men ble, som islandske myndigheter har bekreftet, fastsatt etter at en prosedyre for offentlig innkjøp var gjennomført, ved at det ble tatt hensyn til den gjennomsnittlige enhetsprisen i det opprinnelige tilbudet fra Síminn.
- 151) Selv om Síminn ble valgt som tjenesteyter på grunnlag av et offentlig anbud, ble derfor bare godtgjøringen for de første 1 118 bygningene basert på prosessen for offentlig innkjøp. Godtgjøringen for de ytterligere 670 bygningene ble fastsatt etter at Síminn hadde vunnet anbudet. Overvåkingsorganet har ikke mottatt noen opplysninger som tyder på at islandske myndigheter foretok en referansemåling, basert på et vanlig foretak som var veldrevet og utstyrt med nødvendige midler, av de kostnadene som sannsynligvis ville påløpt for å bygge og drive bredbåndsnettet for de ytterligere bygningene.
- 152) I lys av opplysningene ovenfor er Overvåkingsorganets konklusjon at det berørte tiltaket ikke oppfyller alle *Altmark*-kriteriene.

1.6. Konklusjon med hensyn til om det foreligger statsstøtte

- 153) På bakgrunn av ovennevnte betraktninger er Overvåkingsorganets konklusjon at tiltaket som undersøkes, inneholder elementer av statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. På ovennevnte vilkår må det derfor vurderes om tiltaket er forenlig med EØS-avtalens virkemåte.

2 Prosessuelle krav

- 154) Dette berører ikke protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. ”*EFTAs overvåkingsorgan skal underrettes i tide til å kunne uttale seg om planer som går ut på å innføre eller endre støtteordninger. Vedkommende stat kan ikke sette i verk de planlagte tiltak før prosedyren har ført til et endelig vedtak*”.
- 155) Islandske myndigheter meldte ikke støttetiltaket til Overvåkingsorganet. Ved å legge utbyggingen av bredbånd i landdistrikter ut på anbud og finansiere den, har islandske myndigheter dessuten satt i verk disse tiltakene før Overvåkingsorganet har gjort et endelig vedtak. Overvåkingsorganet anser derfor at islandske myndigheter ikke har overholdt sine forpliktelser i henhold til protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3. Tildeling av enhver støtte i denne sammenheng må derfor anses som ulovlig.

3 Støttens forenlighet

3.1 Innledning

- 156) Støttetiltak som rammes av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 er generelt uforenlige med EØS-avtalens virkemåte, med mindre de faller inn under unntakene i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller nr. 3 eller artikkel 59 nr. 2, og er nødvendige, forholdsmessige og ikke medfører utilbørlig vridning av konkurransen. Islandske myndigheter hevder at enhver støtte som omfattes av avtalen mellom Fondet og Síminn, er forenlig med EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3.

- 157) I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) kan ”støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener eller på enkelte økonomiske områder” anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandel og konkurranse i EØS i et omfang som strider mot felles interesser.
- 158) Overvåkingsorganets gjeldende bredbåndsretningslinjer inneholder en nærmere fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) med hensyn til denne sektoren⁽⁸⁴⁾. De tidligere retningslinjene for anvendelsen av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett (”bredbåndsretningslinjene av 2010”) ble først vedtatt 3. februar 2010, og hadde derfor ikke trådt i kraft da Síminn og Fondet inngikk avtalen. Bredbåndsretningslinjene bygger imidlertid på eksisterende rettspraksis og Europakommisjonens beslutningspraksis⁽⁸⁵⁾. Overvåkingsorganet vil derfor ikke anvende bredbåndsretningslinjene direkte, men heller vurdere avtalen i lys av de grunnleggende prinsippene for statsstøtte til bredbåndsinfrastruktur, som er beskrevet i de ovennevnte retningslinjene, og i lys av den rettspraksis og beslutningspraksis som eksisterte på det tidspunkt avtalen ble undertegnet, og som har fortsatt i senere tilfeller.

3.2 Skillet mellom hvite, grå og svarte områder for grunnleggende bredbåndsnett

- 159) I henhold til bredbåndsretningslinjene må området der det nye bredbåndsnettet skal bygges, defineres som et hvitt, grått eller svart område, med sikte på å vurdere om offentlig finansiering av bredbåndsprosjekter er forenlig med EØS-avtalen⁽⁸⁶⁾.
- 160) Med ”hvitt område” menes et område der det ikke er noen bredbåndsinfrastruktur og der det heller ikke er sannsynlig at en slik infrastruktur vil bli bygd i nær framtid. Overvåkingsorganet erkjenner at EFTA-statene gjennom å bevilge økonomisk støtte til utbygging av bredbåndstjenester i områder der bredbånd ikke allerede finnes, søker å oppfylle reelle mål om utjevning og økonomisk utvikling, og at deres inngrep derfor sannsynligvis er i allmennhetens interesse, forutsatt at vilkårene i avsnitt 3.3 nedenfor er oppfylt.
- 161) Med ”grått område” menes et område der det er én nettoperatør og det er usannsynlig at et annet nett vil bli utbygget i nær framtid. Det at det finnes en nettoperatør betyr i seg selv ikke nødvendigvis at det ikke foreligger markedssvikt eller et utjevningsproblem. Om denne operatøren har markedsmakt (monopol), kan det medføre at borgerne får en kombinasjon av servicekvalitet og priser som ikke er optimal. Det kan være at enkelte brukerkategorier ikke får nødvendig tilgang eller, dersom det ikke finnes regulerte takster for grossisttilgang, kan detaljprisene være høyere enn prisene som kreves for de samme tjenestene i mer konkurranseutsatte, men ellers sammenlignbare områder eller regioner i landet. Dersom det i tillegg bare er begrensede utsikter til at alternative operatører skal komme inn på markedet, kan finansiering av en alternativ infrastruktur være et formålstjenlig tiltak.
- 162) Med ”svart område” menes et område i en bestemt geografisk sone der det er eller i nær framtid vil bli minst to grunnleggende bredbåndsnett med forskjellige operatører, der bredbåndstjenester tilbys i henhold til konkurransemessige vilkår (infrastrukturbasert konkurranse) og det kan antas at det ikke foreligger markedssvikt. Statlige inngrep vil derfor bare i svært begrenset grad kunne gi ytterligere fordeler⁽⁸⁷⁾.
- 163) Ifølge islandske myndigheter var prosjektområdet ikke dekket av noe bredbåndsnett før det berørte nettet ble bygget. Fondet foretok en grundig kartlegging der den ba om opplysninger om alle nåværende bredbåndstjenesteområder (dvs. områder som hadde en kontinuerlig tilgjengelig (dvs. ikke gjennom oppringing) internetttilgang på minst 512 kb/s til en rimelig og fast månedspris), og om planlagte områder (som det foreløpig ikke ytes tjenester i) som ville være i drift innen juni 2008. Fondet mottok forskjellige typer opplysninger fra flere leverandører av bredbåndstjenester og fra enkeltpersoner. Målet for kartleggingen var å påvise markedssvikt, ved å skille mellom ”grå”, ”svarte” og ”hvite” områder i fjerntliggende regioner på Island. Fondets kartlegging og dekningsanalyse førte til en nøyaktig liste over bygninger som senere skulle inngå i prosjektet.

⁽⁸⁴⁾ EFTAs overvåkingsorgans retningslinjer for anvendelsen av statsstøtteregele i forbindelse med rask utbygging av bredbåndsnett (”bredbåndsretningslinjene”), tilgjengelig på <http://www.eftasurv.int/media/state-aid-guidelines/Part-IV---Application-of-state-aid-rules-in-relation-to-rapid-deployment-of-broadband-networks.pdf>.

⁽⁸⁵⁾ En liste over alle kommisjonsbeslutninger som er tatt på grunnlag av statsstøtteregele på bredbåndsområdet, finnes på http://ec.europa.eu/competition/sectors/telecommunications/broadband_decisions.pdf.

⁽⁸⁶⁾ Se nr. 57 i bredbåndsretningslinjene og fotnote 17 ovenfor.

⁽⁸⁷⁾ Se nr. 68 i bredbåndsretningslinjene.

- 164) I lys av opplysningene ovenfor anser Overvåkingsorganet de områdene som omfattes av prosjektet, som "hvite områder" ved anvendelsen av bredbåndsretningslinjene.

3.3 Avveiningstesten og bredbåndsretningslinjene/beslutningspraksis

- 165) I vurderingen av om et støttetiltak kan være i samsvar med EØS-avtalens virkemåte, vil Overvåkingsorganet avveie den positive virkningen av et støttetiltak for å oppnå et mål av allmenn interesse, mot de potensielt skadelige bivirkningene, for eksempel vridning av handelen og konkurranse (en såkalt avveiningstest).

- 166) Når Overvåkingsorganet anvender denne avveiningstesten, vil den vurdere følgende spørsmål:⁸⁸⁾

- a) Er støttens formål å nå et veldefinert mål av allmenn interesse, dvs. er den foreslåtte støtten rettet mot en markedssvikt eller andre mål?
- b) Er støtten godt utformet for å nå målet av allmenn interesse? Særlig gjelder følgende:
 - i) Er statsstøtte et egnet politisk virkemiddel, eller finnes det andre og bedre virkemidler?
 - ii) Finnes det en incentivvirkning, dvs. fører støtten til at foretakenes opptreden endres?
 - iii) Er støtten av rimelig omfang, eller kunne den samme endringen oppnås med mindre støtte?
- c) Er skadevirkningene på konkurransen og handelen begrenset, slik at avveiningen som helhet blir positiv?

- 167) I tråd med bredbåndsretningslinjene⁸⁹⁾ vil Overvåkingsorganet, når det foretar avveiningstesten, vurdere tiltakets mål og utforming samt behovet for å begrense konkurransevridning.

3.3.1 Tiltakets formål

3.3.1.1 Statsstøtte i hvite områder

- 168) Tilgang til bredbånd er en viktig faktor når det gjelder utvikling, innføring og anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i økonomien og i samfunnet. Prosjektet er utelukkende knyttet til og rettet mot "hvite områder"⁹⁰⁾.

- 169) Overvåkingsorganet mener at disse områdene i tråd med bredbåndsretningslinjene i prinsippet er berettiget til statsstøtte ettersom prosjektet fremmer territorial, sosial og økonomisk utjevning og korrigerer en påvist markedssvikt⁹¹⁾. For at tiltaket skal kunne defineres som forenlig med EØS-avtalen, må imidlertid visse vilkår være oppfylt. Disse vilkårene vil bli vurdert i underavsnittene nedenfor.

3.3.1.2 Et veldefinert mål av allmenn interesse

- 170) Tilgang til bredbånd er en viktig faktor når det gjelder utvikling, innføring og anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i økonomien og i samfunnet. I sin Europa 2020-strategi av 3. mars 2010, "En digital agenda for Europa", uttalte Europakommisjonen at den har som "mål å gi bærekraftige økonomiske og sosiale fordeler gjennom et digitalt felles marked basert på raske og ultrarasker internettapplikasjoner og samvirkende applikasjoner, med bredbåndstilgang for alle innen 2013, og tilgang for alle til mye høyere internetthastigheter (30 Mbps eller mer) samt at minst 50 % av europeiske husholdninger skal abonnere på internettforbindelser på over 100 Mbps innen 2020."⁹²⁾

⁸⁸⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning C 35/2005, *Bredbåndsinfrastruktur i Appingedam* (EUT L 86 av 27.3.2007, s. 1), og N 14/2008, *Broadband in Scotland – Extending broadband reach* (EUT C 150, 17.6.2008, s. 3).

⁸⁹⁾ Se nr. 28 i bredbåndsretningslinjene.

⁹⁰⁾ Se definisjonen i fotnote 17 og nr. 160 ovenfor.

⁹¹⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 219/14/COL av 11.6.2014 om statsstøtteordningen for utrulling av bredbånd (EUT C 344 av 2.10.2014, s. 13, og EØS-tillegget nr. 55 av 2.10.2014, s. 4), avsnitt 3.2.1.2.

⁹²⁾ "Europa 2020 – En strategi for intelligent, bærekraftig og inkluderende vekst", KOM (2010) 2020, s. 12.

- 171) I Europa 2020-strategien anerkjennes bredbåndsprosjektets betydning for å øke bredbåndsteknologiers bidrag til vekst og nyskaping i alle økonomiske sektorer samt for sosial og territorial utjevning. Utbyggingen av nye grunnleggende bredbåndsnett og/eller NGA-nett bidrar til å skape arbeidsplasser og til å forbedre helse- og utdanningstjenester i målområdene.
- 172) Videre bidrar utbyggingen av et bredbåndsnett til å minske den "digitale kløften" som innenfor et land skaper et skille mellom områder eller regioner der overkommelige og konkurrerende bredbåndstjenester tilbys, og områder der slike tjenester ikke tilbys. Overvåkingsorganet anser at det uten offentlig inngrep er en reell risiko for at det oppstår en "digital kløft" mellom de ulike regionene på Island, først og fremst mellom landdistrikter og byområder. Dette kan føre til økonomisk og sosial utstøting av lokale innbyggere og foretak, og kan også føre til ytterligere fraflytting fra allerede tynt befolkede områder. Det er flere grunner til at digitale kløfter oppstår, og en av de viktigste er mangelen på egnet bredbåndsinfrastruktur.
- 173) Videre minner Overvåkingsorganet om at yting av bredbåndstjenester til alle europeiske borgere innen 2013 var ett av hovedmålene for den digitale agendaen for Europa⁽⁹³⁾. Prosjektet er derfor i tråd med både Europa 2020-strategien og den digitale agendaen for Europa.
- 174) Ifølge islandske myndigheter er tilgang til infrastruktur for høyhastighetsbredbånd en viktig faktor for at lokalsamfunn skal tiltrekke seg næringsvirksomhet, for å forbedre lokale levekår, samt for å styrke vekst og nyskaping i alle sektorer av lokaløkonomien. Ordningen har gitt husholdninger og bedrifter i målområdet tilgang til overkommelige bredbåndstjenester. Dette er også et mål av allmenn interesse, ettersom bredbåndstjenester må være tilgjengelige til overkommelige priser for å sikre at flest mulig borgere nyter godt av den offentlige støtten⁽⁹⁴⁾. Uten støtten vil kostnadene for å bygge den nødvendige bredbåndsinfrastrukturen bli svært høye for private operatører i tynt befolkede områder, og dette vil føre til høye detaljpriser som ikke alle borgere kan betale. Derfor har den offentlige finansieringen av bredbåndsinfrastrukturen ikke bare sikret tilgang til bredbånd, men den vil også sikre at tjenesten tilbys til overkommelige priser slik den digitale agendaen krever. Med andre ord gir prosjektet detaljistilgang til bredbåndstjenester i målområdene (dvs. områder med lav befolkningstetthet, vanligvis landdistrikter) til priser som tilsvarer de gjeldende prisene i områder med høyere befolkningstetthet (dvs. byområder).
- 175) Overvåkingsorganet anser at støtte til utbygging av bredbåndsnett i landdistrikter og underforsynte hvite områder, der bredbånd foreløpig ikke er tilgjengelig, fremmer territorial, sosial og økonomisk utjevning og korrigerer markedssvikt⁽⁹⁵⁾. Utbyggingen av et bredbåndsnett bidrar også til å minske den "digitale kløften" som innenfor et land skaper skiller mellom områder eller regioner der overkommelige og konkurrerende bredbåndstjenester tilbys, og områder der slike tjenester ikke tilbys⁽⁹⁶⁾.
- 176) I lys av opplysningene ovenfor er Overvåkingsorganets konklusjon at støtten er rettet mot å nå mål om reell utjevning og økonomisk utvikling, som anses som veldefinerte mål av allmenn interesse.

3.3.1.3 Korrigerer tiltaket en markedssvikt?

- 177) Som allerede nevnt erkjenner Overvåkingsorganet, ettersom bare hvite områder vil være berettiget til statsstøtte, at markedssvikt foreligger i disse områdene. Med andre ord fører markedet, når det er overlatt til seg selv, ikke til et effektivt resultat for samfunnet⁽⁹⁷⁾.

⁽⁹³⁾ EUROPA-melding fra Kommisjonen til Europaparlamentet, Rådet, Den europeiske økonomiske og sosiale komité og Regionkomiteen (KOM (2010) 245). En digital agenda for Europa, som det også vises til i resolusjonen fra det 37. møtet i Parlamentarikerkomiteen for EØS, 26. oktober 2011. Dokumentet er tilgjengelig på [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?jessionid=Y4vLTX8KtHt58G2x4R1h26h111zYRJcHnMBhTTx3cKhqvYf4R8m01-1629905942?uri=CELEX:52010DC0245R\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?jessionid=Y4vLTX8KtHt58G2x4R1h26h111zYRJcHnMBhTTx3cKhqvYf4R8m01-1629905942?uri=CELEX:52010DC0245R(01)). Den digitale agendaen fastsatte målet om å skaffe alle europeere grunnleggende bredbånd innen 2013, og ønsker å sikre at tilgangen til NGA-tjenester skal være betydelig økt innen 2020 (alle europeere skal ha tilgang til internetthastigheter på over 30 Mbps, og minst 50 % av europeiske husholdninger skal abonnere på internettforbindelser på over 100 Mbps).

⁽⁹⁴⁾ Overkommelige bredbåndstjenester er også et av målene i den digitale agendaen, se <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/about-broadband>.

⁽⁹⁵⁾ Se nr. 62 i bredbåndsretningslinjene.

⁽⁹⁶⁾ Se for eksempel EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 231/11/COL av 13.7.2011 om rask utbygging av neste generasjons aksessnett i landdistrikter i Tromsø kommune (EUT C 10 av 2.1.2012, s. 5, og EØS-tillegget nr. 2 av 12.1.2012, s. 3), avsnitt 3.2.1.2.

⁽⁹⁷⁾ Se nr. 33–35 i bredbåndsretningslinjene.

3.3.2 Tiltakets utforming og behovet for å begrense konkurransevridning

3.3.2.1 Er støtten et egnet virkemiddel?

- 178) Som fastsatt i nr. 40 i bredbåndsretningslinjene erkjenner Overvåkingsorganet at forhåndsregulering kan fremme utviklingen av bredbåndsnett i byområder og mer tettbefolkede områder, men ikke er tilstrekkelig til å korrigere markedssvikt som skyldes manglende privat investering i infrastruktur i visse områder.
- 179) Overvåkingsorganet har ikke mottatt opplysninger om hvorvidt islandske myndigheter vurderte noen alternativer til offentlig finansiering av bredbåndsnettet for å korrigere markedssvikten. Imidlertid har både Overvåkingsorganet og Kommisjonen tidligere undersøkt bruken av tilskudd eller skatteincentiver til sluttbrukere, samt muligheten til å bruke forhåndsregulering⁽⁹⁸⁾. Det har ikke blitt ansett som sannsynlig at disse tiltakene vil føre til tilstrekkelige investeringer for å yte bredbåndstjenester til underforsynte områder.
- 180) Som nevnt var det bare begrenset tilgang til internettforbindelser med lav hastighet i det berørte området, og kartleggingen viste at ingen private operatører hadde planer om å oppgradere sine bredbåndsinfrastrukturer. I tillegg påpekte islandske myndigheter at de store internettleverandørene på Island ikke hadde vist interesse for å forbedre internettforbindelsene i det berørte området eller investere i bredbåndsinfrastruktur i nær framtid⁽⁹⁹⁾. I situasjoner som denne, der det er bekreftet at det i en bestemt region er betydelig mangel på bredbåndsinfrastruktur og -tjenester, ser det derfor ikke ut til at det finnes alternativer til tildeling av offentlige midler for å bøte på den manglende bredbåndstilknytningen.
- 181) Overvåkingsorganets konklusjon er derfor at tildeling av offentlige midler for å finansiere ytingen av bredbåndstjenester er et egnet virkemiddel for å nå de fastsatte målene.

3.3.2.2 Har støtten en incentivvirkning?

- 182) I henhold til bredbåndsretningslinjene⁽¹⁰⁰⁾ må det, for å kunne vurdere om det foreligger en incentivvirkning, undersøkes om de berørte bredbåndsinvesteringene ville blitt gjort uten offentlig finansiering.
- 183) Den offentlige høringen som ble gjennomført av islandske myndigheter, viste at det var usannsynlig at et bredbåndsnett som dekket de utilknyttede bygningene, ville bli levert av markedet i nær framtid. Det at det ble gitt finansiell støtte til utbyggingen av nettet, førte til at anbyderne i den offentlige anbudskonkurransen endret sine investeringsbeslutninger. Overvåkingsorganets konklusjon er derfor at støtten ga den valgte leverandøren et incentiv til å investere i utbyggingen av en bredbåndsinfrastruktur i områder der det ellers ikke ville blitt investert.

3.3.2.3 Støttens forholdsmessighet og begrensnings av konkurransevridningen og virkningen på samhandelen

Detaljert kartlegging og dekningsanalyse

- 184) Islandske myndigheter foretok en detaljert kartlegging og dekningsanalyse i 2007. I den forbindelse ble konkurransevilkårene og strukturen i det berørte området analysert, og alle parter som ble berørt av det relevante tiltaket, ble hørt. På bakgrunn av dette mener Overvåkingsorganet at kartleggingen og dekningsanalysen bidro til å redusere potensiell konkurransevridning.

⁽⁹⁸⁾ Se for eksempel EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 231/11/COL om rask utbygging av neste generasjons aksessnett i landdistrikter i Tromsø kommune (EUT C 10 av 2.1.2012, s. 5, og EØS-tillegget nr. 2 av 12.1.2012, s. 3), og kommisjonsbeslutning N 14/2008, *Broadband in Scotland – Extending broadband reach* (EUT C 150, 17.6.2008, s. 3), nr. 54–55.

⁽⁹⁹⁾ Islandske myndigheter kontaktet private operatører for å fastslå om det fantes markedsinvestorer som var villige til å levere bredbåndstilknytning til de berørte bygningene. Etter at de fikk vite at ingen var interessert i å yte tjenesten, konkluderte islandske myndigheter med at disse områdene faktisk var rammet av markedssvikt og derfor ikke i nær framtid ville få internettforbindelser med høy hastighet uten offentlig inngrep.

⁽¹⁰⁰⁾ Nr. 41 i bredbåndsretningslinjene.

- 185) Det at WBS trakk seg ut av markedet, førte til en betydelig endring av listen over bygninger som verken hadde eller ville få bredbåndsdekning i nær framtid på markedsvilkår. Derfor innbød islandske myndigheter igjen til framlegging av planer om å tilby tjenester til de bygningene som opprinnelig var omfattet av planene til WBS. Dette ble gjort gjennom en avisannonse som ifølge islandske myndigheter var i tråd med deres tidligere kommunikasjon med markedet. Denne kommunikasjonsmåten ga alle tjenesteytere mulighet til å varsle islandske myndigheter om eventuelle utbyggingsplaner i området. Overvåkingsorganet anser derfor avisannonseren som en egnet kommunikasjonsmetode i denne situasjonen.

Offentlig høring

- 186) Bredbåndsretningslinjene pålegger en forpliktelse til å foreta en offentlig høring med eksisterende operatører gjennom en åpen og gjennomiktig framgangsmåte, for ytterligere å sikre at offentlige midler brukes bare i hvite områder for grunnleggende bredbånd og i hvite NGA-områder⁽¹⁰¹⁾.
- 187) Som nevnt foretok Fondet en analyse av konkurransevilkårene på markedet og av framtidige utbyggingsplaner ved å informere berørte parter gjennom en offentlig annonse i den nasjonale avisen Morgunblaðið, for å sikre full åpenhet. Dermed sikret Fondet at potensiell konkurransevridding ble mest mulig redusert.

Åpen anbudskonkurranse / Det økonomisk mest fordelaktige anbudet

- 188) Overvåkingsorganet vil understreke at selv om innkjøpsdirektivet ikke får anvendelse på offentlig innkjøp av bredbåndsnett og -tjenester⁽¹⁰²⁾, er innkjøpet likevel omfattet av de grunnleggende prinsippene om lik og ikke-diskriminerende behandling⁽¹⁰³⁾. Det følger også av bredbåndsretningslinjene at når støttebevilgende myndigheter beslutter å velge en tredjemannsoperatør til å bygge og drive den subsidierte infrastrukturen, skal utvelgingsprosessen foregå i tråd med ånden og prinsippene i innkjøpsdirektivene⁽¹⁰⁴⁾. Gjennom en åpen anbudskonkurranse sikres lik og ikke-diskriminerende behandling av alle anbydere, budsjettkostnadene reduseres, den potensielle statsstøtten begrenses mest mulig, og tiltakets selektive art reduseres. Bruken av åpne anbudskonkurranser for å fremme disse målene i forbindelse med bredbåndsutbygging vært anerkjent av Kommisjonen i beslutningspraksis fra tiden før avtalen som vurderes⁽¹⁰⁵⁾.
- 189) Det understrekes i bredbåndsretningslinjene at i en konkurranseutsatt anbudsprosedyre skal den støttebevilgende myndigheten fastsette kvalitative tildelingskriterier for bruk i vurderingen av de innsendte anbudene⁽¹⁰⁶⁾. Bredbåndsretningslinjene forklarer også at for å redusere støttebeløpet som skal tildeles, bør den anbyderen som krever det laveste støttebeløpet for liknende eller samme kvalitetsvilkår, i prinsippet få flere prioriteringspoeng innenfor den allmenne vurderingen av anbudet⁽¹⁰⁷⁾. Den tildelende myndighet skal også alltid på forhånd oppgi hvilken relativ vektning den vil gi hvert av de valgte (kvalitative) kriteriene.
- 190) I dette tilfellet offentliggjorde Ríkiskaup, på vegne av Fondet, anbudsbekrivingen på sitt nettsted og i nasjonale aviser i februar 2008. I tråd med nr. 74 bokstav c) i bredbåndsretningslinjene ble opplysningene om anbudskonkurransen offentliggjort på et sentralt nettsted på nasjonalt plan, dvs. Ríkiskaups nettsted⁽¹⁰⁸⁾, og anbudet ble også annonsert på innenriksdepartementets nettsted. ⁽¹⁰⁹⁾ Anbudsbekrivingen omfattet klare tildelingskriterier som hadde som formål å finne den anbyderen som ga det økonomisk mest fordelaktige anbudet. Fire evalueringskriterier ble brukt:

⁽¹⁰¹⁾ Nr. 74 bokstav b) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹⁰²⁾ Se artikkel 13 i direktiv 2004/18/EF.

⁽¹⁰³⁾ Den europeiske unions domstol har i sin rettspraksis bekreftet at traktatens regler for det indre marked får anvendelse også på avtaler som ikke omfattes av innkjøpsdirektivene, forutsatt at avtalene er av interesse for markedsdeltakere i andre medlemsstater. Se for eksempel dom i sak C-324/98 *Telaustria*, EU:C:2000:669, nr. 60, dom i sak C-231/03 *Coname*, EU:C:2005:487, nr. 16, og dom i sak C-458/03 *Parking Brixen*, EU:C:2005:605, nr. 46. Se også fortolkende kommisjonsmelding om fellesskapsretten som får anvendelse på kontraktstildeling som ikke, eller bare delvis, er omfattet av innkjøpsdirektivenes bestemmelser (EFT C 179 av 28.11.2001, s. 2).

⁽¹⁰⁴⁾ Nr. 74 bokstav c) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹⁰⁵⁾ Se for eksempel kommisjonsbeslutning N 508/08 – *Det forente kongerike, Provision of Remote Broadband Services in Northern Ireland* (EUT C 18 av 24.1.2009, s. 1), kommisjonsbeslutning N 475/2007 – *Irland, National Broadband Scheme (NBS)* (EUT C 18 av 24.1.2009, s. 1), og kommisjonsbeslutning N 157/06 – *Det forente kongerike, South Yorkshire Digital region Broadband Project* (EUT C 80 av 13.4.2007, s. 2).

⁽¹⁰⁶⁾ Nr. 74 bokstav d) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹⁰⁷⁾ *Ibid.*

⁽¹⁰⁸⁾ <http://www.rikiskaup.is/>.

⁽¹⁰⁹⁾ <http://www.innanrikisraduneyti.is/sam/frettir/nr/22547>.

- i) samlet pris (50 %), ii) utbyggingshastighet (15 %), iii) nedlastingshastighet (25 %) og iv) 2G GSM (valgfritt) (10 %). Etter at Ríkiskaup hadde offentliggjort anbudskonkurransen, deltok det i drøftinger med interesserte anbydere, noe som førte til at fristen for å gi tilbud ble forlenget til 4. september 2008. Ríkiskaup mottok fem gyldige tilbud, og det tilbudet som skåret høyest på grunnlag av tildelingskriteriene, ble deretter valgt⁽¹¹⁰⁾.
- 191) På grunnlag av opplysningene ovenfor mener Overvåkingsorganet at Ríkiskaup, på vegne av Fondet, gjennomførte en åpen og gjennomiktig prosedyre for offentlig innkjøp for å velge leverandøren av bredbåndsnettet. Det var videre klart at prinsippet om lik behandling var garantert ettersom det var åpenbart for alle interesserte anbydere at pris var det aller viktigste kriteriet, siden det var vektet med 50 % av tildelingskriteriene.
- 192) Etter at anbudsprosedyren var gjennomført, trakk WBS seg fra markedet. Dette førte til et økt antall bygninger med behov for bredbåndstjenester. Det ble derfor gjort endringer i avtalen med den valgte leverandøren med hensyn til avtalens omfang, godtgjøringen og utbyggingsperioden. På grunn av de uvanlige og uforutsette omstendighetene i den islandske økonomien, ble det også gjort endringer med hensyn til indekseringen av de samlede betalingene⁽¹¹¹⁾.
- 193) Klageren hevder at andre anbydere ikke fikk sjansen til å gi tilbud for de ytterligere bygningene, og at et økt antall bygninger ikke nødvendigvis fører til en tilsvarende økning av kostnadene og utbyggingsperioden.
- 194) Overvåkingsorganet erkjenner at endringene som ble gjort i utkastet til avtalen som inngikk i anbudsdokumentene, er betydelige, og at selv om EØS-reglene om offentlig innkjøp tillater at det gjøres enkelte endringer av avtalen gjennom forhandlinger etter at leverandøren er valgt, overskrider disse endringene grensene som er fastsatt i innkjøpsdirektivet⁽¹¹²⁾. Som nevnt får innkjøpsdirektivet ikke anvendelse på den berørte prosedyren, ettersom innkjøp knyttet til bygging av telekommunikasjonsnett er unntatt fra dets virkeområde⁽¹¹³⁾. I henhold til bredbåndsretningslinjene skal imidlertid utvelgingsprosessen uansett gjennomføres i tråd med ånden og prinsippene i innkjøpsdirektivene⁽¹¹⁴⁾.
- 195) Det er klart at prisen som ble betalt til Siminn etter at prosjektets omfang ble utvidet, fortsatt var betydelig lavere enn prisen som ble tilbudt av de andre anbyderne⁽¹¹⁵⁾ og prisen som ble anslått av Fondet på forhånd. Endringene kan derfor ha vært berettigede på grunn av de avvikende prisene. Det framgikk også klart av kapittel 2.3.4 i anbudsbeskrivelsen, under overskriften "Nye tilkoplinger og forpliktelsen til å gi tilgang", at den gjennomsnittlige enhetsprisen fra det opprinnelige anbudet ville bli brukt som referanseverdi ved uforutsette økninger av prosjektets omfang. Nevnte kapittel påbyr spesifikt at det brukes en metode med gjennomsnittspris ved evalueringen av kostnadene for nye steder som tas med i prosjektet.
- 196) Videre anser Overvåkingsorganet i samsvar med fast rettspraksis at det, i det minste i ekstreme omstendigheter, kan tillates at stater erstatte et usikkert resultat med et sikkert og på den måten får et fast og tilfredsstillende utbytte i stedet for det som ikke kunne forutses⁽¹¹⁶⁾. I betraktning av at formålet med å gjennomføre en anbudsprosess er å oppnå den laveste prisen for samfunnet, vektleggingen av pris i tildelingskriteriene, innføringen av gjennomsnittsprismetoden i anbudsdokumentene samt de store avvikene mellom de inngitte tilbudene, er Overvåkingsorganet av den oppfatning at lik og ikke-diskriminerende behandling av alle anbydere i dette tilfellet var sikret, og at utvelgingsprosessen og utvidelsen av prosjektets omfang var i tråd med ånden og prinsippene i innkjøpsdirektivene.

⁽¹¹⁰⁾ Se tabellen i nr. 18.

⁽¹¹¹⁾ Endringene forklares nærmere i avsnitt I.3.1.4 i dette vedtak. Se også nr. 27 og 61 ovenfor.

⁽¹¹²⁾ Se for eksempel artikkel 31 nr. 4 bokstav a) i direktiv 2004/18/EF, der det fastslås at "[...] for tilleggsarbeider eller -tjenester som ikke inngår i det opprinnelige vurderte prosjektet eller i den opprinnelige avtalen, men som på grunn av uforutsette omstendigheter blir nødvendige for å utføre arbeidene eller tjenestene som er beskrevet der, forutsatt at støtte gis til den markedsdeltakeren som utfører disse arbeidene eller tjenestene:

– når slike tilleggsarbeider eller -tjenester teknisk eller økonomisk ikke kan skilles fra den opprinnelige avtalen uten store ulemper for de offentlige oppdragsgiverne,

eller

– når slike tilleggsarbeider eller -tjenester er helt nødvendige for å oppfylle den opprinnelige avtalen, selv om de kan skilles fra resten av den.

Den samlede verdien av kontrakter tildelt for tilleggsarbeider eller -tjenester kan ikke overstige 50 % av beløpet for den opprinnelige avtalen."

⁽¹¹³⁾ Ibid. artikkel 13.

⁽¹¹⁴⁾ Nr. 74 bokstav c) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹¹⁵⁾ Se tabellen i avsnitt I.2.1.3 ovenfor.

⁽¹¹⁶⁾ Se for eksempel dom i sak T-29/10 *Nederland og ING Groep mot Kommisjonen*, EU:T:2012:98, nr. 123.

- 197) Til slutt hevder klageren, med hensyn til endringen fra konsumprisindeksring til valutaindeksring, at dette har ført til en ytterligere økning av betalingen til Síminn på grunn av devalueringen av ISK etter finanskrisen. Islandske myndigheter har bekreftet at disse endringene ikke førte til at all risiko ble lagt på deres skuldre, ettersom også Síminn fikk økte kostnader fra andre deler av prosjektet som ikke var bundet til valutakursen for DKK, dvs. arbeidskraftkostnadene, olje og andre innsatsfaktorer⁽¹¹⁷⁾. De har også vist at selv etter at disse endringene ble innlemmet i avtalen, var det nødvendige støttebeløpet fortsatt betydelig lavere enn det nest laveste gyldige tilbudet samt Fondets kostnadsberegninger.
- 198) I lys av opplysningene ovenfor er Overvåkingsorganets konklusjon at anbudet og utvelgingsprosessen samlet sett var i tråd med ånden og prinsippene i innkjøpsdirektivene, og at islandske myndigheter valgte det økonomisk mest fordelaktige anbudet.

Teknologinøytralitet

- 199) I henhold til nr. 74 bokstav e) i bredbåndsretningslinjene bør anbudet ikke favorisere eller utelukke en bestemt teknologi eller nettplattform. Anbydere bør derfor ha rett til å foreslå levering av de ønskede bredbåndstjenestene ved å anvende eller kombinere de teknologier de anser som best egnet. På grunnlag av de objektive anbudskriteriene bør den bevilgende myndigheten ha rett til å velge den best egnede teknologiske løsningen eller blandingen av teknologiske løsninger.
- 200) I samsvar med artikkel 2.1 i anbudsbeskrivelsen var prosjektet teknologisk nøytralt, og det forelå ingen særlige spesifikasjoner for hvordan nettet skulle bygges eller hvilken teknologisk løsning som skulle brukes. Anbudet favoriserte ikke en bestemt teknologi eller nettplattform, så det var opp til anbyderne å definere de best egnede teknologiske løsningene for å tilknytte bygningene som var blitt identifisert i forbindelse med kartleggingen. Anbudet var derfor åpent for alle tekniske løsninger, og dermed teknologinøytralt slik bredbåndsretningslinjene krever. Overvåkingsorganet mener at gjennom anvendelsen av prinsippet om teknologinøytralitet, ble de best egnede teknologiene eller en blanding av dem valgt.⁽¹¹⁸⁾

Anvendelse av eksisterende infrastruktur

- 201) I henhold til bredbåndsretningslinjene bør EFTA-statene oppfordre anbydere til å ta i bruk eventuell eksisterende infrastruktur for å unngå unødvendig sløsing med ressurser og for å redusere offentlig finansiering⁽¹¹⁹⁾. Som nevnt var de berørte bygningene ikke dekket av noe bredbåndnett før nettet ble bygget. Overvåkingsorganet har ikke mottatt noen opplysninger fra nettoperatører eller berørte parter som tyder på at det er sløst med ressurser i dette tilfellet.
- 202) På bakgrunn av dette ser det ikke ut til at bruken av eksisterende infrastruktur har spilt en viktig rolle ved utbyggingen av det subsidierte nettet.

Grossisttilgang

- 203) Å gi tredjemann effektiv grossisttilgang til en subsidiert bredbåndsinfrastruktur er en nødvendig faktor i ethvert statlig tiltak som finansierer utbygging av en ny bredbåndsinfrastruktur. Særlig gjelder at grossisttilgang gir tredjemansoperatører muligheten til å konkurrere med den valgte anbyderen (f.eks. når denne også er aktiv på detaljnivå). På den måten økes utvalget og konkurransen i de områder som berøres av tiltaket, samtidig som det unngås at regionale tjenestemonopoler oppstår⁽¹²⁰⁾. Videre reduserer tildelingen av effektiv grossisttilgang til konkurrenter den konkurransevridningen som følger av et statsstøttetiltak.
- 204) Betydningen av å gi tredjemann effektiv grossisttilgang til subsidierte nett har blitt understreket gjennom Kommisjonens praksis i tiden før den berørte avtalen som vurderes⁽¹²¹⁾.

⁽¹¹⁷⁾ Dokumentnr. 687314.

⁽¹¹⁸⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 219/14/COL av 11.6.2014 om statsstøtteordningen for utrulling av bredbånd (EUT C 344 av 2.10.2014, s. 13, og EØS-tillegget nr. 55 av 2.10.2014, s. 4), nr. 125 bokstav e).

⁽¹¹⁹⁾ Nr. 74 bokstav f) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹²⁰⁾ Nr. 74 bokstav g) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹²¹⁾ Se kommisjonsbeslutning C 53/2006 *Investment by the city of Amsterdam in a fibre-to-the home (FtH) network* (EUT L 247 av 16.9.2008, s. 27), nr. 96, og N 14/2008 *Det forente kongerike, Broadband in Scotland – Extending broadband reach* (EUT C 150, 17.6.2008, s. 3), nr. 57 bokstav c), og N 475/2007 *Irland, National Broadband Scheme (NBS)* (EUT C 282 av 24.11.2007, s. 1), nr. 45 bokstav e).

- 205) Bredbåndsretningslinjene understreker også at forpliktelser om grossisttilgang som knyttes til et subsidiert nett, bør tilpasses forpliktelsene om tilgang som fastsatt innenfor rammen av sektorreguleringen. I prinsippet bør imidlertid subsidierte selskaper tilby et bredere utvalg av produkter for grossisttilgang enn det som pålegges av nasjonale reguleringsmyndigheter gjennom sektorreguleringen, ettersom støttemottakeren ikke bare bruker sine egne ressurser, men også skattebetalernes penger for å bygge ut sin egen infrastruktur. Slik grossisttilgang bør tildeles så tidlig som mulig før driften av nettet starter opp⁽¹²²⁾.
- 206) Etter den analysen av grossistmarkedet for bredbåndstilgang som den islandske reguleringsmyndigheten foretok i 2008, krevde PTA at Síminn (i kraft av at det ble ansett å ha en sterk markedsstilling) skulle etterkomme alle rettferdige og rimelige anmodninger fra andre foretak innenfor elektronisk kommunikasjon, om åpen tilgang til spesialisert nettinfrastruktur knyttet til kobberaksesslinjer på grossistnivå, herunder muligheten for å få bitstrømtjenester levert ved forskjellige punkter langs nettet⁽¹²³⁾. Det ble fastsatt at Síminn blant annet skal etterkomme rettferdige og rimelige anmodninger om tilgang til alternativ 1, 2, 3 og 4 som definert i nr. 32 ovenfor. I anbudsbeskrivelsen ble det vist til denne PTA-beslutningen.
- 207) EUs rammeregler for elektronisk kommunikasjon har som mål å lette konkurransen ved at nye markedsdeltakere over tid i økende grad tar i bruk egen infrastruktur, når det er effektivt for dem å gjøre dette⁽¹²⁴⁾. Regulering som fremmer effektiv investering i selskapenes egne infrastruktur, anses som bedre egnet til å fremme effektiv og uavhengig konkurranse. Dette har ført til en reguleringsmessig tilnærming i markeder for elektronisk kommunikasjon der det, når noen har en sterk markedsstilling, er tilgang til mange tilgangsprodukter på forskjellige nivåer i netthierarkiet samtidig for alternative operatører. Slike differensierte tilgangsalternativer omfatter forskjellige nivåer av nettutbygging for alternative leverandører. Som påpekt av Gruppen av europeiske reguleringsmyndigheter ("ERG", som nå kalles Sammenslutningen av europeiske reguleringsmyndigheter for elektronisk kommunikasjon eller "BEREC"), er denne "investeringshierarki"-tilnærmingen til regulering et veletablert prinsipp i de gjeldende rammereglene for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester⁽¹²⁵⁾.
- 208) I tillegg til den etablerte reguleringspraksisen med hensyn til effektiv grossisttilgang til bredbåndstjenester, har statsstøttebeslutninger også omfattet en dynamisk tilnærming til de forskjellige tilgangsalternativene som har blitt krevet. For eksempel skulle, i beslutningene fra 2006/2007 om Amsterdam kommunes investering i et fiber-til-hjemmet-nettverk⁽¹²⁶⁾, grossisttilgang tildeles både i nettets passive⁽¹²⁷⁾ og aktive⁽¹²⁸⁾ sjikt. Videre skulle, i en beslutning fra 2010 om utbyggingen av bredbåndnett med svært høy hastighet i Frankrike⁽¹²⁹⁾, grossisttilgang kreves på alle nivåer i den subsidierte infrastrukturen. Ettersom støtten ble gitt for den passive infrastrukturen i nettet (f.eks. kabelkanaler, mørk fiber), skulle tilgang til det passive nivået i nettet tilrettelegges som allerede fastsatt i en beslutning tatt av den franske nasjonale

⁽¹²²⁾ Nr. 74 bokstav g) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹²³⁾ PTAs beslutning nr. 8/2008 (se fotnote 33 ovenfor).

⁽¹²⁴⁾ Se for eksempel artikkel 8 nr. 5 bokstav c) i rettsakten nevnt i nr. 5cl i vedlegg XI til EØS-avtalen (europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/21/EF av 7.3.2002 om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester ("rammedirektivet") (EFT L 108, 24.4.2002, s. 33)), innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr. 11/2004 av 6. februar 2004 (EUT L 116 av 22.4.2004, s. 60, og EØS-tillegget nr. 20 av 22.4.2004, s. 14), som endret ved europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/140/EF av 25. november 2009 om endring av direktiv 2002/21/EF om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester, av direktiv 2002/19/EF om tilgang til og samtrafikk mellom elektroniske kommunikasjonsnett og tilhørende ressurser, og av direktiv 2002/20/EF om tillatelse for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester ("tillatelsesdirektivet") (EUT L 337 av 18.12.2009, s.37) (ennå ikke ennå innlemmet i EØS-avtalen), samt rettsakten nevnt i nr. 5cl i vedlegg XI til EØS-avtalen (europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 544/2009 av 18. juni 2009 om endring av forordning (EF) nr. 717/2007 om gjesting i offentlige mobiltelefonnett i Fellesskapet og av direktiv 2002/21/EF om felles rammeregler for elektroniske kommunikasjonsnett og -tjenester (EUT L 167, 29.6.2009, s. 12), innlemmet i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning nr. 107/2009 av 22. oktober 2009 (EUT L 334 av 17.12.2009, s. 4, og EØS-tillegget nr. 68 av 17.12.2009, s. 4), der det framgår at et av regelverkets mål er å fremme infrastrukturbasert konkurranse der det er hensiktsmessig.

⁽¹²⁵⁾ ERG 06(33), Revised ERG Common Position on the Approach to Appropriate Remedies in the ECNS Regulatory Framework, mai 2006.

⁽¹²⁶⁾ Se fotnote 121 ovenfor og kommisjonsbeslutning (C (2007) 6072 endelig) om sak C 53/2006 (ex N 262/2005, ex CP 127/2004), *Investment by the city of Amsterdam in a fibre-to-the home (FttH) network* (EUT L 247 av 16.9.2008, s. 27).

⁽¹²⁷⁾ Med "tilgang til passivt nett" menes tilgang til det passive nettet uten noe elektronisk utstyr (dvs. fysiske nettelelementer som kabelkanaler, fibrer, koplingskapp osv.).

⁽¹²⁸⁾ Med "tilgang til aktivt nett" menes tilgang til det aktive nettet (dvs. med de systemene eller tekniske komponentene som er nødvendige for å drive nettet, for eksempel svitsjer, rutere eller filtre).

⁽¹²⁹⁾ Kommisjonsbeslutning N 330/2010 *Frankrike – Programme national «Très Haut Débit» – Volet B* (EUT C 364 av 14.12.2011, s. 1).

reguleringsmyndigheten, ARCEP, i 2010⁽¹³⁰⁾. Et produkt for aktiv tilgang skulle imidlertid også tilbys om det foreligger en rimelig etterspørsel fra en tredjemannsoperatør⁽¹³¹⁾. Etterspørselen ble ansett som rimelig dersom de tre følgende vilkårene var oppfylt: i) tilgangssøkeren legger fram en enhetlig virksomhetsplan som gjør det berettiget å aktivere nettet, ii) tilgangssøkeren viser at den ikke har tilstrekkelige økonomiske midler til å installere sitt aktive utstyr, og iii) i det samme geografiske området tilbys foreløpig ingen produkter for aktiv tilgang av en privat operatør til tilsvarende priser som i mer tettbefolkede områder⁽¹³²⁾.

- 209) Eksempelene ovenfor gjelder først og fremst internettilgang i grossistledet til fastlinjenett, men Overvåkingsorganet forstår ikke hvorfor en lignende dynamisk tilnærming til tilgang ikke kan anvendes også når det gjelder internettilgang i grossistledet til nett som bruker teknologier for mobil tilgang. Et eksempel: Når nasjonale reguleringsmyndigheter i forbindelse med regulering har identifisert en sterk markedsstilling i grossistmarkedet for tjenester som mobil tilgang og samtaleoriginering, har en rekke ulike tilgangsmåter blitt tilrettelagt for å ta hensyn til de ulike nivåene for markedsdeltakernes nettutbygging. I sin konklusjon fra 2007 om dominans i det islandske markedet for mobil tilgang og samtaleoriginering, påpekte PTA at i lys av mangfoldet i mobiltelefonmarkedet og de ulike behovene til partene som kan tenkes å søke om tilgang, bør alle former for grossisttilgang som med rimelighet kan tildeles og som kan øke konkurransen i detaljistmarkedet, være omfattet av tilgangsforpliktelsen⁽¹³³⁾. I denne forbindelse ble Síminn pålagt å etterkomme alle rimelige og hensiktsmessige anmodninger om tilgang til i) nasjonal gjesting,⁽¹³⁴⁾ ii) samlokalisering og felles bruk,⁽¹³⁵⁾ iii) mobil virtuell nettverksoperatør ("MVNO")⁽¹³⁶⁾ og iv) videresalg⁽¹³⁷⁾.
- 210) Det følger av artikkel 2.1 i anbudsbeskrivelsen, som er tilføyd som vedlegg I til avtalen, at prosjektet som vurderes, var teknologisk nøytralt. I samsvar med dette prinsippet bygde Síminn det offentlige finansierte nettet ved hjelp av teknologier av typen ADSL, UMTS, satellittforbindelse og trådløs forbindelse⁽¹³⁸⁾. Det bør derfor generelt, for å unngå potensiell konkurransevridning på markeder for elektronisk kommunikasjon der det gis statsstøtte, gis effektiv grossisttilgang til tredjemannsoperatører på en teknologinøytral måte, og tilgangen bør være godt tilpasset til deres behov.
- 211) Islandske myndigheter har vist at innledningen av markedsføring og salg for hver del av prosjektet ble offentliggjort på Fondets nettsted i perioden fra august 2009 til august 2010. For å unngå at én tjenesteyter ble favorisert, mottok dessuten hjemmene og foretakene som var involvert i prosjektet, et brev fra Fondet der prosjektet ble forklart og folk ble opplyst om at de etter en bestemt dato kunne begynne å bestille tjenesten fra hvilken som helst internettleverandør som var villig til å yte dem tjenesten. I brevet ble det uttrykkelig fastslått at prosjektet var åpent for alle tjenesteytere. Fondet sendte også en melding til alle telekomselskaper som var registrerte hos PTA på den tiden, herunder alle internettleverandører, som underrettet dem om at de nye infrastrukturene var tilgjengelige for bruk. Alle internettleverandører på markedet hadde derfor muligheten til å lansere konkurrerende detaljisttjenester samtidig med Síminn.

⁽¹³⁰⁾ Dette omfatter tilgjengeligheten av et tilbud om tilkopling av tilgangssøkernes egne nett, tilkopling av forskjellige deler av nettet og tilkopling til sluttbrukeren.

⁽¹³¹⁾ I denne forbindelse ble denne typen nettaktivitet ikke finansiert gjennom programmet, men tilgang til grossistprodukter som gir aktiv tilgang, ble likevel krevet der det var en rimelig etterspørsel etter slike produkter.

⁽¹³²⁾ Se vedtak nr. 231/11/COL, nevnt i fotnote 73 ovenfor, nr. 24.

⁽¹³³⁾ Se PTAs beslutning nr. 4/2007 om utpeking av foretak med en sterk markedsstilling og påleggning av forpliktelse i markedet for tilgang til og samtaleoriginering i mobilnett (marked 15), og analysen av grossistmarkedet for tilgang til og samtaleoriginering i mobilnett (marked 15), av 5. februar 2007.

⁽¹³⁴⁾ Med "nasjonal gjesting" menes en avtale mellom operatører av mobilnettinfrastruktur om å bruke hverandres nett for å yte tjenester i geografiske områder der de ennå ikke har dekning.

⁽¹³⁵⁾ Her vises det til Síminns forpliktelse til å tilby andre mobilnettoperatører muligheten til fysisk å plassere utstyr på, eller til i fellesskap å bruke eksisterende fast eller mobil infrastruktur (for eksempel kabelkanaler, bygninger og strukturer, eller master).

⁽¹³⁶⁾ Med "mobil virtuell nettverksoperatør" (MVNO) menes en leverandør av mobiltjenester som ikke har sine egne spektrumsressurser, og som har eller ikke har sin egen mobilnettinfrastruktur, alt etter hvilken forretningsmodell som brukes, og i hvilket omfang de er avhengige av utstyr og/eller tjenester som leveres av vertsmobilnettet. Ifølge PTAs definisjon i beslutning nr. 4/2007 er det i tilfeller som omfatter ren virtuell nettilgang, slik at den virtuelle nettverksoperatøren kontrollerer systemet som er nødvendig for samtrafikk og gjesting i andre operatørs nett, men den eier ikke et distribusjonssystem (dvs. den trådløse delen av mobilnettet).

⁽¹³⁷⁾ En videreselger har vanligvis verken mobilspektrum eller nettinfrastruktur, men har det direkte kundeforholdet og kan håndtere blant annet kundefakturer, markedsføring og salg av tjenesten til sluttbrukere under et uavhengig varemerke. Ifølge PTAs definisjon i beslutning nr. 4/2007 eier videreselgeren ikke en uavhengig mobilnettinfrastruktur, og kjøper praktisk talt alle støttetjenester på grossistnivå.

⁽¹³⁸⁾ Som nevnt i nr. 30 ovenfor var 55 % av bygningene tilknyttet med UMTS (3G fast trådløs), 41 % med ADSL og 4 % med satellitt/trådløs forbindelse.

- 212) I henhold til vedlegg II til avtalen kan selgeren tilby alternativ 1–4, men er bare forpliktet til å tilby alternativ 3 i alle tilfeller der ADSL-bredbåndsteknologi anvendes i prosjektet (se nr. 33 ovenfor)⁽¹³⁹⁾. Samtidig er det imidlertid fastsatt i vedlegg II til avtalen at grossisttilgang til ADSL-baserte tjenester bør gis på samme vilkår som i PTAs beslutning nr. 8/2008 om grossistlevering av bredbåndstilgang, som forpliktet Síminn til å levere alternativ 1, 2, 3 og 4⁽¹⁴⁰⁾.
- 213) Videre kreves det, i tilfeller der UMTS-teknologi brukes for å levere bredbåndstjenester som en del av prosjektet, bare at selgeren gir tilgang i form av alternativ 4. Ifølge islandske myndigheter er hovedgrunnen til denne bestemmelsen at selgeren må ha full tilgang til og kontroll over UMTS-nettet i alle ledd. Alternativ 4 er basert på definisjonen av grunnleggende tjenester i kapittel 2.2.9 i anbudsdokumentene, som beskriver en tradisjonell tjeneste for videresalg av internett, der videreselgeren ikke driver noen del av nettet. Ifølge denne beskrivelsen leverer dessuten Síminn brukerutstyr og installasjon i alle tilfeller, uavhengig av hvem detaljisten er, og håndterer også kunde- og vedlikeholdstjenestene.
- 214) Islandske myndigheter har bekreftet at Síminn, på grunnlag av den nevnte forpliktelsen i avtalen, har vært forpliktet til å gi effektiv grossisttilgang til konkurrentene helt siden prosjektet startet. Síminn har også vært forpliktet til å tilby grossisttilgang til sitt ADSL-nett til alle internettleverandører på markedet, herunder Vodafone, i samsvar med PTAs beslutning nr. 8/2008. Grossisttilgang har derfor vært tilgjengelig på ikke-diskriminerende vilkår for alle på markedet som søker om slik tilgang, uavhengig av deres tekniske kapasitet eller beliggenhet. Síminn har ifølge opplysningene som er framlagt for Overvåkingsorganet, hittil inngått 11 avtaler om grossisttilgang med sine konkurrenter for levering av ADSL-tjenester, 2 grossistavtaler om levering av UMTS/3G-tjenester og 2 avtaler knyttet til levering av 2G-tjenester⁽¹⁴¹⁾. Islandske myndigheter har opplyst at de ikke har mottatt noen opplysninger om at Síminn har avslått rimelige anmodninger om grossisttilgang. Grossisttilgang har tvert imot blitt levert helt siden prosjektet startet, og Síminn har offentliggjort et tilbud om grossisttilgang til UMTS på sitt nettsted⁽¹⁴²⁾.
- 215) Ifølge opplysninger fra islandske myndigheter har Vodafone bare anmodet om gjestingstilgang til Síminns 3G-sendere for å levere 3G-mobilkommunikasjon. Vodafone har imidlertid ikke anmodet om grossisttilgang eller videresalgstilgang til høyhastighets internettjenester, via UMTS, ADSL eller satellitt, for de berørte områdene i prosjektet. Verken Síminn eller islandske myndigheter har mottatt en slik anmodning fra Vodafone. Ifølge islandske myndigheter har Vodafone blitt tilbudt 3G-gjestingstilgang på markedsvilkår av Síminn, men har ifølge Síminn ikke ønsket å inngå en avtale. Ifølge Síminn har Vodafone for tiden en avtale med Nova om 3G-gjestingstilgang⁽¹⁴³⁾.
- 216) Islandske myndigheter har vist at det er betydelige likheter mellom det berørte prosjektet og Irlands nasjonale ordning for bredbånd ("NBS"). Prosjektene ble gjennomført omtrent på samme tid, i begge prosjektene måtte nettleverandøren tilby lignende grossistlevering av bredbåndtilgang, i begge prosjektene anvendte nettleverandørene en blanding av teknologier (herunder trådløs teknologi), og ingen av prosjektene hadde krav som gjaldt pålagte UMTS/3G-taletjenester. I NBS-prosjektet ble det også brukt samme tekniske løsning for 3G-grossisttilgang som i det islandske prosjektet. Kommisjonens konklusjon etter vurderingen av NBS-prosjektet, var at de pålagte bestemmelsene om tilgang ville gjøre det mulig for tredjemannsoperatører å konkurrere med den valgte nettleverandøren, og dermed gi økt valgmulighet og konkurranse i områdene som berøres av tiltaket⁽¹⁴⁴⁾.
- 217) I lys av opplysningene ovenfor er Overvåkingsorganets konklusjon at islandske myndigheter, gjennom avtalen med Síminn og forpliktelsene som følger av den, har sikret effektiv grossisttilgang til den subsidierte bredbåndsinfrastrukturen for tredjemann.

⁽¹³⁹⁾ Ifølge opplysningene fra islandske myndigheter skulle grossisttilgangen gjelde fra 2008 til 2014, og partene til avtalen kan forlenge den med inntil to år avhengig av markedsutviklingen og andre faktorer.

⁽¹⁴⁰⁾ Alternativ 1–4 beskrives i kapittel 2.2.4 i avsnitt I ovenfor.

⁽¹⁴¹⁾ Dokumentnr. 687322.

⁽¹⁴²⁾ Blant andre har telekommunikasjonskapet Tal inngått en avtale om grossisttilgang med Síminn, se også nr. 86 ovenfor.

⁽¹⁴³⁾ Dokumentnr. 687314.

⁽¹⁴⁴⁾ Kommisjonsbeslutning N 475/2007, *Ireland National Broadband Scheme (NBS)* (EUT C 18 av 24.1.2009, s. 1), nr. 45.

Prising av grossisttilgang

- 218) I henhold til nr. 74 bokstav h) i bredbåndsretningslinjene bør prisen for tilgang i grossistledet baseres på prinsippene for prisfastsetting definert av den nasjonale reguleringsmyndigheten, samt referansepriser, og bør ta hensyn til støtten som nettoperatoren har mottatt. Islandske PTAs beslutning om grossistmarkedet for bredbånd, dvs. marked 5 i Overvåkingsorganets rekommandasjon om relevante markeder, omhandlet imidlertid ikke bredbåndstjenester levert over fiberbaserte infrastrukturer⁽¹⁴⁵⁾. Fibrer er også utelukket fra grossistmarkedet for (fysisk) tilgang til nettverksinfrastruktur (inkludert tilgangsnett med delt eller helt åpen tilgang) på fast sted (marked 4). Islandske PTA har derfor hittil ikke pålagt forpliktelser knyttet til prising av grossisttilgang med hensyn til fibernet.
- 219) Med hensyn til enkelthetene i denne saken, er det imidlertid nyttig å minne om at selv om PTA ikke hadde pålagt forpliktelser knyttet til prising av grossisttilgang, var likevel standardiserte videresalgsavtaler, herunder standardiserte videresalgsrabatter for både ADSL- og UMTS-teknologi, tatt med i vedlegg 10 til avtalen. Det faktum at det har vært en betydelig interesse for tilbudene om grossisttilgang over det nylig utbygde nettet⁽¹⁴⁶⁾, tyder på at prisene som ble tilbudt av Síminn, er konkurransedyktige og gjenspeiler markedet⁽¹⁴⁷⁾.

Overvåkingsordning og tilbakebetalingsklausul

- 220) Vanligvis må bevilgende myndigheter innføre overvåkingsordninger for å unngå all risiko for overkompensasjon. I henhold til bredbåndsretningslinjene er imidlertid de bevilgende myndighetene forpliktet til å innføre en tilbakebetalingsklausul bare dersom støttebeløpet for prosjektet overstiger 10 millioner euro (dvs. ca. 1,5 milliarder ISK).⁽¹⁴⁸⁾
- 221) I denne saken har islandske myndigheter bekreftet at de samlede kostnadene for prosjektet var betydelig mindre enn grensen på 10 millioner euro. Overvåkingsorganet godtar derfor at det ikke var behov for å innføre overvåkingsordninger og tilbakebetalingsklausuler.
- 222) Islandske myndigheter har likevel bekreftet at betalingene til Síminn ble foretatt i samsvar med en forhåndsfastsatt betalingsplan knyttet til prosjektets framdrift, slik at muligheten for overkompensasjon ble unngått. I henhold til artikkel 19 i avtalen framla Síminn en bankgaranti fra banken New Kaupþing, datert 17. februar 2009, som utgjør en tilbakebetalingsklausul, for å unngå overkompensasjon. Avtalen omfatter også en streng ordning med betalinger i samsvar med framdriften i prosjektet, som medfører at betalinger opp til et punkt avhenger av en faktisk framdrift når det gjelder oppbyggingen av systemet og kundenes ibruktaking, som fastsatt i artikkel 16 i avtalen. Artikkel 11 i avtalen inneholder dessuten en sanksjonsklausul som fastsetter at Síminn skal betale forsinkelsesgebyr, mens artikkel 13 i avtalen inneholder en klausul om manglende overholdelse.

Rapportering

- 223) I henhold til nr. 74 bokstav k) i bredbåndsretningslinjene bør den bevilgende myndigheten innrapportere viktig informasjon om støtteprosjektet til Overvåkingsorganet hvert annet år (med start den dagen nettet tas i bruk)⁽¹⁴⁹⁾. Det berørte støttetiltaket ble ikke formelt meldt til Overvåkingsorganet, men islandske myndigheter har nå gitt den relevante eller viktige informasjonen som Overvåkingsorganet har anmodet om. Disse opplysningene bør heretter oversendes til Overvåkingsorganet hvert halvår, som en del av Islands forpliktelse til årlig rapportering om statsstøttetiltak.

⁽¹⁴⁵⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans rekommandasjon av 5.11.2008 om relevante produkt- og tjenestemarkeder innen sektoren for elektronisk kommunikasjon som kan pålegges forhåndsregulering i henhold til rammedirektivet (EUT C 156 av 9.7.2009, s. 18).

⁽¹⁴⁶⁾ Ifølge opplysningene som er framlagt for Overvåkingsorganet, har en rekke tjenesteytere kjøpt grossisttilgang fra Síminn og begynt å selge sine egne tjenester gjennom nettet.

⁽¹⁴⁷⁾ Se EFTAs overvåkingsorgans vedtak nr. 444/13/COL av 13.11.2013 om utbygging av neste generasjons aksessnett i kommunen Skeiða- og Gnúpverjahreppur (EUT C 66 av 6.3.2014, s. 6, og EØS-tillegget nr. 14 av 6.3.2014, s. 1), nr. 114.

⁽¹⁴⁸⁾ Nr. 74 bokstav l) i bredbåndsretningslinjene.

⁽¹⁴⁹⁾ Slik informasjon bør, utover informasjonen som allerede er offentliggjort etter nr. 74 bokstav j) i bredbåndsretningslinjene, omfatte datoen da nettet ble tatt i bruk, tilgangsprodukter i grossistledet, antallet tilgangssøkere og tjenesteytere i nettet, antallet husholdninger som ligger i nærheten, og utnyttelsesgraden.

3.4 *Samlet avveining*

- 224) Etter å ha vurdert tiltaket ut fra de relevante kriteriene i avveiningstesten og de grunnleggende prinsippene for statsstøtte til bredbåndsinfrastruktur, som er beskrevet i bredbåndstretningslinjene, er Overvåkingsorganets konklusjon at tiltaket samlet sett bidrar til å oppveie en geografisk og konkurransemessig ulempe i disse landdistriktene, som ellers ikke ville blitt håndtert gjennom markedsbaserte løsninger i nær framtid. Tiltaket er rettet mot å fremme konkurransedyktig levering av nyskapende bredbåndstjenester av høy kvalitet til de berørte bygningene. Tiltaket er utformet for å sikre at dets virkninger samlet sett er positive.
- 225) Videre sikrer prosjektets utforming og muligheten til å få effektiv grossisttilgang (herunder blant annet den åpne og ikke-diskriminerende utformingen av nettet og støttemottakerens forretningsmodell med bare engrossalg, samt den klare forpliktelsen til å gi rettferdig og ikke-diskriminerende tilgang til alle tjenesteytere) at en eventuell konkurransevridning forårsaket av det statlige inngrepet blir minst mulig.
- 226) På grunnlag av betraktningene ovenfor er derfor resultatet av den samlede avveiningstesten positivt, og finansieringen av utbygging av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island utgjør et støttetiltak som anses som forenlig med EØS-avtalens virkemåte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

4. **Konklusjon**

- 227) På grunnlag av betraktningene ovenfor er Overvåkingsorganets konklusjon at avtalen mellom Síminn og Telekommunikasjonsfondet av 25. februar 2009, om utbygging av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island, utgjør statsstøtte som er forenlig med EØS-avtalens virkemåte i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c) i EØS-avtalen.
- 228) Islandske myndigheter blir også minnet om at alle planer om endringer i den individuelle støtten som skal gis, herunder økninger av støtten, skal meldes til Overvåkingsorganet –

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

EFTAs overvåkingsorgan konkluderer med at avtalen mellom Síminn og Telekommunikasjonsfondet av 25. februar 2009, om utbygging av bredbåndstjenester i landdistrikter på Island, utgjør statsstøtte som er forenlig med EØS-avtalens virkemåte i henhold til artikkel 61 nr. 3 bokstav c).

Artikkel 2

Dette vedtak er rettet til Island.

Artikkel 3

Bare den engelske utgaven av vedtaket har gyldighet.

Utferdiget i Brussel, 30. juni 2015

For EFTAs overvåkingsorgan

Oda Helen Sletnes
President

Frank Büchel
Medlem av kollegiet

Statsstøtte – Vedtak om å ikke gjøre innsigelser**2016/EØS/67/02**

EFTAs overvåkingsorgan har ingen innsigelser mot følgende statsstøttetiltak:

Vedtaksdato	28. juli 2016
Sak nr.	79243
Vedtak nr.	161/16/COL
EFTA-stat	Island
Region	Vesturland
Tittel (og/eller navnet på mottakeren)	Silicor Materials
Rettslig grunnlag	<ul style="list-style-type: none"> – Investeringsavtalen mellom Island og Hvalfjarðar-sveit kommune på den ene siden og Silicor Materials på den andre – Avtalen mellom Faxaports sf. og Silicor Materials, som endret ved en tilleggsavtale av 20. april 2016 som består av: i. grunnleieavtale, ii. tildelingsavtale, iii. havneterminalavtale
Type tiltak	Investeringsstøtte (ad hoc)
Formål	Regional utvikling
Støtteform	Skattefordeler / redusert trygdeavgift / avgiftslettelser / fleksible leiebestemmelser
Budsjett	23,3 millioner euro i netto nåverdi
Støtteandel	5,5%
Varighet	10 år (30 år for leiebestemmelsene)
Økonomiske sektorer	Produksjon av solcellesilisium
Navn og adresse til myndigheten som gir støtten	Det islandske industri- og fornyingsdepartementet, Skúlagötu 4 101 Reykjavik, Island
Andre opplysninger	

Teksten til vedtaket, der alle fortrolige opplysninger er fjernet, foreligger på EFTAs overvåkingsorgans nettsider:

<http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>.

Ikke statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1**2016/EØS/67/03**

EFTAs overvåkingsorgan anser at følgende tiltak ikke utgjør statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1:

Vedtaksdato	12. september 2016
Sak nr.	79421
Vedtak nr.	165/16/COL
EFTA-stat	Norge
Tittel (og/eller navnet på mottakeren)	Eksportkreditt Norge – ordning for prising av markedslån
Rettslig grunnlag	Eksportkredittloven (lov av 22. juni 2012 nr. 57)
Type tiltak	Ikke statsstøtte

Teksten til vedtaket, der alle fortrolige opplysninger er fjernet, foreligger på EFTAs overvåkingsorgans nettsider:

<http://www.eftasurv.int/state-aid/state-aid-register/>.

EU-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak M.8087 – Smiths Group / Morpho Detection)

2016/EØS/67/04

1. Kommisjonen mottok 23. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 og etter en henvisning til artikkel 4 nr. 5 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket Smiths Group plc ("Smiths", Det forente kongerike) ved kjøp av aksjer og aktiva overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretakene Morpho Detection, LLC og Morpho Detection International, LLC (samlet kalt "Morpho Detection", USA).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Smiths: globalt teknologiforetak med fem avdelinger: John Crane, Smiths Medical, Smiths Detection, Smiths Interconnect og Flex-Tek. Smiths Detection tilbyr sikkerhetsløsninger for kunder over hele verden. Foretaket utvikler og produserer utstyr som påviser og identifiserer eksplosiver, våpen, kjemiske stoffer, biologiske våpen, atom- og radioaktive materialer, narkotiske stoffer og smuglervarer. Det tilbyr også tjenester for å vedlikeholde og oppgradere utstyr det har installert og tilknyttede produkter.
 - Morpho Detection: utvikling og produksjon av utstyr for å påvise og identifisere eksplosiver, strålefare og atomfare samt narkotiske stoffer og smuglervarer. Det tilbyr også tjenester for å vedlikeholde og oppgradere utstyr det har installert og tilknyttede produkter.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 445 av 30.11.2016. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse M.8087 – Smiths Group / Morpho Detection, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/05****(Sak M.8216 – Allianz/Dalmore/BEL)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 21. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket Allianz SE ("Allianz", Tyskland) og foretaket Dalmore Infrastructure Investments Limited Partnership ("Dalmore", Det forente kongerike) ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket Bazalgette Equity Limited ("BEL", Det forente kongerike).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Allianz: globalt finanskonsern med virksomhet innen forsikring og forvaltning av aktiva.
 - Dalmore: uavhengig fondsforvaltningsselskap med fokus på muligheter med lav risiko for institusjonelle investorer i den britiske infrastruktursektoren.
 - BEL: morselskapet til Bazalgette Tunnel Limited som ble tildelt en prosjektlisens gjennom Water Industry Act 1991 for å fungere som infrastrukturleverandør ansvarlig for Thames Tideway Tunnel i London.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 440 av 26.11.2016. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse M.8216 – Allianz/Dalmore/BEL, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/06****(Sak M.8233 – Rockaway E-Commerce / EC Investments / Bonak / Sully Systems)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 25. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Rockaway Capital SE med sitt konsern ("Rockaway"), EC Investments a.s. ("ECP") og PPF Group N.V. med sitt konsern ("PPF") i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket Sully Systems a.s. ("JVCo"), et nystiftet fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Rockaway: investeringskonsern med fokus på investeringer i eksisterende og nystartede foretak i nye ekspanderende segmenter av markedet for internettjenester, hovedsakelig e-handelstjenester som detaljhandel, søkemotorer og betalinger online samt andre onlinetjenester.
 - PPF: et stort multinasjonalt finansierings- og investeringskonsern med fokus på finansielle tjenester, forbrukerkreditt, telekommunikasjon, bioteknologi, detaljhandelstjenester, eiendom og jordbruk.
 - ECI: har virksomhet innen sektorene elektrisitet, gass og oppvarming samt i mediebransjen.
 - JVCo: vil fungere som nytt holdingforetak for den del av Rockaways porteføljeforetak som gjelder netthandel.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 450 av 2.12.2016. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse M.8233 – Rockaway E-Commerce / EC Investments / Bonak / Sully Systems, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/07****(Sak M.8240 – Dana / Brevini Fluid Power and Brevini Power Transmission)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 22. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Dana Incorporated (USA) ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over deler av Brevini Fluid Power S.p.A. og Brevini Power Transmission S.p.A. (begge italienske, samlet kalt "Målforetaket").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Dana: levering av drivlinje-, forseglings- og varnehånderingsprodukter til produsenter av lette, mellomtunge og tunge kjøretøyer over hele verden.
 - Målforetaket: levering av transmisjonskomponenter og hydrauliske og elektroniske komponenter til bruk i marint, mobilt, tungt, industrielt og stasjonært utstyr og infrastrukturutstyr samt på områdene jordbruk, fornybar energi og avfallshåndtering.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 447 av 1.12.2016. Merknadene sendes til Kommisjonen, med referanse M.8240 – Dana / Brevini Fluid Power and Brevini Power Transmission, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/08****(Sak M.8243 – Allianz / NN Group/ The FIZZ Student Housing)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 18. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket Allianz SE ("Allianz", Tyskland), som tilhører Allianz Group, indirekte gjennom enkelte heleide datterselskaper, og NN Group N.V. ("NN Group", Nederland) ved kjøp av aksjer i fellesskap skal overta kontroll over The FIZZ Student Housing Fund SCS (Luxembourg) og dermed i siste instans over målforetakene (Tyskland).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Allianz: Allianz-konsernet er en internasjonal leverandør av finansielle tjenester som har virksomhet over hele verden innen forsikring og forvaltning av aktiva.
 - NN Group: global finansinstitusjon som tilbyr investerings- og forsikringstjenester.
 - The FIZZ Student Housing Fund: Innehaver av følgende fire målforetak: IC FIZZ Berlin GmbH & Co. KG, IC FIZZ Hannover GmbH & Co. KG, IC FIZZ Frankfurt GmbH & Co. KG og IC FIZZ Darmstadt GmbH & Co. KG. De eier og driver studentboliger i Berlin, Darmstadt, Frankfurt og Hannover med totalt 1238 leiligheter.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 442 av 29.11.2016. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse M.8243 – Allianz / NN Group/ The FIZZ Student Housing, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/09****(Sak M. 8272 – CVC/Cinven/NewDay)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 22. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket CVC Capital Partners SICAV-FIS S.A. ("CVC", Luxembourg) og foretaket Cinven Capital Management (VI) General Partner Limited ("Cinven (VI) GP", Guernsey) ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretaket NewDay Group Holdings S.à r.l ("NewDay", Luxembourg).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - CVC: internasjonalt kapitalinvesteringsfond med eierinteresser i en rekke bransjer, herunder kjemikalie-, forsynings- og produksjonsindustrien, samt innenfor detaljhandel og distribusjon.
 - Cinven (VI) GP: internasjonalt risikokapitalinvesteringsfond med interesser innen konstruksjon, forbruksvarer, detaljhandel, helse og telekommunikasjonvirksomheter.
 - NewDay: britisk leverandør av forbrukslån som tilbyr kredittkort, særlig kredittkort til mindre kredittverdige kunder (near-prime) og kredittkort sponset av en bank og en merkekjede (co-brand), samt butikkort.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 445 av 30.11.2016. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse M. 8272 – CVC/Cinven/NewDay, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2016/EØS/67/10****(Sak M.8274 – Cinven/Permira/Allegro/Ceneo)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommissjonen mottok 23. november 2016 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene Raiva sp. z o. o. og Adinan BidCo 2 sp. z o. o., investeringsverktøyer som er indirekte kontrollert i fellesskap av risikokapitalfond forvaltet eller veiledet av Permira Holdings Limited, som opererer gjennom Permira VI G.P. Limited (samlet kalt "Permira", Det forente kongerike), og Cinven Capital Management (VI) General Partner Limited ("Cinven", Guernsey) ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over foretakene Grupa Allegro sp. z o. o. ("Allegro") og Ceneo sp. z o. o. ("Ceneo").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Permira: privat kapitalfond som leverer investeringsforvaltningstjenester til en rekke investeringsfond. Permira kontrollerer en rekke porteføljeforetak som har virksomhet i ulike sektorer i flere land.
 - Cinven: privat kapitalfond som leverer investeringsforvaltningstjenester og rådgivningstjenester til en rekke investeringsfond. Cinven kontrollerer en rekke porteføljeforetak som har virksomhet i ulike sektorer i flere land.
 - Allegro: driver nettportal for salg av varer med allegro.pl og allegro.de som domenenavn. Allegro legger til rette for e-handelstransaksjoner mellom kunder og selgere som tilbyr en rekke ulike varer på nettportalen.
 - Ceneo: driver en prissammenligningsportal på Internett med ceneo.pl som domenenavn. Ceneos portal gjør det mulig for selgere på Internett å reklamere for sine varer og tjenester, og lar brukerne sammenligne priser og få informasjon om selgenes varer og tjenester.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommissjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke truffet endelig beslutning på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommissjonen innbyr berørte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommissjonen.

Merknadene må være Kommissjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 445 av 30.11.2016. Merknadene sendes til Kommissjonen, med referanse M.8274 – Cinven/Permira/Allegro/Ceneo, per faks (+32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 366 av 14.12.2013, s. 5.

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/11****(Sak M.7963 – ADM / Wilmar / Olenex JV)**

Kommisjonen besluttet 8. september 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M7963. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/12****(Sak M.8016 – Sanofi Pasteur / Vaccines of Sanofi Pasteur MSD)**

Kommisjonen besluttet 28. oktober 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8016. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/13****(Sak M.8055 – Coherent / Rofin-Sinar Technologies)**

Kommisjonen besluttet 26. oktober 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8055. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/14****(Sak M.8151 – Naxicap/Timepartners)**

Kommisjonen besluttet 11. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8151. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/15****(Sak M.8177 – AMC UK / Odeon and UCI Cinemas)**

Kommisjonen besluttet 15. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8177. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/16****(Sak M.8191 – ArcelorMittal/CLN/JV)**

Kommisjonen besluttet 22. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8191. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/17****(Sak M.8217 – CPPIB / Hammerson / Grand Hotel)**

Kommisjonen besluttet 17. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8217. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning**2016/EØS/67/18****(Sak M.8235 – IPIC/Mubadala)**

Kommisjonen besluttet 17. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8235. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

**Beslutning om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak M.8250 – Ardian / Weber Automotive)**

2016/EØS/67/19

Kommisjonen besluttet 10. november 2016 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Beslutningen er truffet på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾. Den foreligger i uavkortet form bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Beslutningen blir gjort tilgjengelig:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne en bestemt beslutning, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32016M8250. EUR-Lex gir tilgang til EU-retten på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Sammendrag av Kommisjonens beslutning av 26. juli 2016 i sak om anvendelse
av artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte og EØS-avtalens
artikkel 53**

2016/EØS/67/20

(Sak AT.40023 – Grenseoverskridende tilgang til betalingsfjernsyn)

Kommisjonen traff 26. juli 2016 en beslutning i sak om anvendelse av artikkel 101 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte og EØS-avtalens artikkel 53. I samsvar med bestemmelsene i artikkel 30 i rådsforordning (EF) nr. 1/2003⁽²⁾, har Kommisjonen nå offentliggjort partenes navn og beslutningens hovedinnhold (EUT C 437 av 25.11.2016, s. 5) idet det er tatt hensyn til foretakenes berettigede interesse av å bevare sine forretningshemmeligheter.

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 1 av 4.1.2003, s. 1.

**Sammendrag av Kommisjonens beslutning av 20. september 2016 i sak om
anvendelse av artikkel 102 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte
og EØS-avtalens artikkel 54**

2016/EØS/67/21

(Sak AT.39759 – ARA utelukking)

Kommisjonen traff 20. september 2016 en beslutning i sak om anvendelse av artikkel 102 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte og EØS-avtalens artikkel 54. I samsvar med bestemmelsene i artikkel 30 i rådsforordning (EF) nr. 1/2003⁽¹⁾, har Kommisjonen nå offentliggjort partenes navn og beslutningens hovedinnhold ([EUT C 432 av 23.11.2016, s. 6](#)) idet det er tatt hensyn til foretakenes berettigede interesse av å bevare sine forretningshemmeligheter.

**Oversikt over EU-beslutninger om markedsføringstillatelser for legemidler
fra 1. til 31. oktober 2016**

2016/EØS/67/22

En oversikt over beslutningene om markedsføringstillatelser for legemidler fra 1. til 31. oktober 2016 er nå offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* [C 438 av 25.11.2016, s. 1](#).

⁽¹⁾ EUT L 1 av 4.1.2003, s. 1.

**Kommisjonsmelding innenfor rammene for gjennomføring av delegert
kommisjonsforordning (EU) nr. 665/2013 av 3. mai 2013 om utfylling av
europaparlaments- og rådsdirektiv 2010/30/EU med omsyn til energimerking
av støvsugarar og av kommisjonsforordning (EU) 666/2013 av 8. juli 2013 om
gjennomføring av europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/125/EF med omsyn til
krav til miljøvenleg utforming av støvsugarar**

2016/EØS/67/23

*(Offentliggjøring av titler og referanser for harmoniserte standarder i henhold til Unionens
harmoneringsregelverk)*

ESO ⁽¹⁾	Standardens referanse og tittel (samt referansedokument)	Første publisering i EUT	Referanse til den erstattede standarden	Opphørsdato for antakelse om samsvar med den erstattede standarden Note 1
Cenelec	EN 60312-1:2013 Støvsugere til husholdningsbruk – Del 1: Tørrstøvsugere – Metoder til måling av yteevne IEC 60312-1:2010 (Modifisert) IEC 60312-1:2010/A1:2011 (Modifisert)	20.8.2014		
Denne standarden må ferdigstilles slik at det tydelig framgår hvilke rettslige krav den skal omfatte. Avsnittene 5.9, 6.15, 6Z1.2.3, 6Z1.2.4, 6Z1.2.5 og 6Z2.3 utgjør ikke en del av dette sitatet. I avsnittet 7.2.2.5 leses «A2 fint prøvestøv» istedenfor «prøvestøv». I avsnittet 7.3.2 leses «innsats av aluminium» istedenfor «innsats av furutre eller tilsvarende tremateriale».				
Cenelec	EN 60335-2-2:2010 Sikkerhetskrav til elektriske husholdningsapparater – Del 2-2: Spesielle sikkerhetskrav til støvsugere og vannsugere IEC 60335-2-2:2009	20.8.2014		
	EN 60335-2-2:2010/A11:2012	20.8.2014	Note 3	1.2.2015
	EN 60335-2-2:2010/A1:2013 IEC 60335-2-2:2009/A1:2012	20.8.2014	Note 3	20.12.2015
Denne standarden må ferdigstilles slik at det tydelig framgår hvilke rettslige krav den skal omfatte.				
Cenelec	EN 60335-2-69:2012 Sikkerhetskrav til elektriske husholdningsapparater – Del 2-69: Spesielle sikkerhetskrav til støv- og vannsugere, herunder motordrevne børster for kommersielt bruk IEC 60335-2-69:2012 (Modifisert)	20.8.2014		
Denne standarden må ferdigstilles slik at det tydelig framgår hvilke rettslige krav den skal omfatte.				
Cenelec	EN 60704-2-1:2001 Prøvingskode for bestemmelse av luftbåren akustisk støy avgitt fra husholdnings-, og lignende elektriske apparater – Del 2: Spesielle krav til støvsugere IEC 60704-2-1:2000	20.8.2014		
Denne standarden må ferdigstilles slik at det tydelig framgår hvilke rettslige krav den skal omfatte.				
Cenelec	EN 60704-2-1:2015 Prøvingskode for bestemmelse av luftbåren akustisk støy avgitt fra husholdnings-, og lignende elektriske apparater – Del 2-1: Spesielle krav til støvsugere IEC 60704-2-1:2014	11.11.2016	EN 60704-2- 1:2001 Note 2.1	26.6.2017

⁽¹⁾ ESO (europeisk standardiseringsorgan):

- CEN: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussels, tlf. +32 2 550 08 11, faks +32 2 550 08 19 (<http://www.cen.eu>)
- CENELEC: Avenue Marnix 17, B-1000 Brussels, tlf. +32 2 519 68 71, faks +32 2 519 69 19 (<http://www.CENELEC.eu>)
- ETSI: 650, route des Lucioles, F-06921 Sophia Antipolis, tlf. +33 4 92 94 42 00, faks +33 4 93 65 47 16 (<http://www.etsi.eu>)

- Note 1: Generelt vil opphørsdatoen for antakelse om samsvar være datoen for tilbaketrekking ("dow") fastsatt av det europeiske standardiseringsorgan, men brukere av disse standardene gjøres oppmerksom på at det i visse unntakstilfeller kan være en annen dato.
- Note 2.1: Den nye (eller endrede) standarden har samme omfang som den erstattede standarden. På den angitte datoen opphører den erstattede standarden å gi antakelse om samsvar med grunnleggende eller andre krav i relevante deler av Unionens regelverk.
- Note 2.2: Den nye standarden har et videre omfang enn den erstattede standarden. På den angitte datoen opphører den erstattede standarden å gi antakelse om samsvar med grunnleggende eller andre krav i Unionens regelverk.
- Note 2.3: Den nye standarden har et snevrere omfang enn den erstattede standarden. På den angitte datoen opphører den (delvis) erstattede standarden å gi antakelse om samsvar med grunnleggende eller andre krav i Unionens regelverk, for de produkter som omfattes av den nye standarden. Antakelse om samsvar med grunnleggende eller andre krav i Unionens regelverk for produkter som fortsatt omfattes av den (delvis) erstattede standarden, men som ikke omfattes av den nye standarden, er ikke berørt.
- Note 3: Når det gjelder endringsblader, er referansestandard EN CCCC:YYYY samt dens eventuelle tidligere endringsblader og et eventuelt nytt, angitt endringsblad. Den erstattede standarden (kolonne 3) består derfor av EN CCCC:YYYY og dens eventuelle tidligere endringsblader, men uten det nye, angitte endringsbladet. På den angitte datoen opphører den erstattede standarden å gi antakelse om samsvar med grunnleggende eller andre krav i relevante deler av Unionens regelverk.

Merk:

- Opplysninger om standardenes tilgjengelighet kan fås ved henvendelse enten til de europeiske standardiseringsorganene eller de nasjonale standardiseringsorganene som er oppført på en liste som er offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* i samsvar med artikkel 27 i forordning (EU) nr. 1025/2012⁽¹⁾.
- Standarder vedtas av de europeiske standardiseringsorganisasjonene på engelsk (CEN og CENELEC publiserer også på fransk og tysk). Deretter oversetter de nasjonale standardiseringsorganene titlene på standardene til alle de påkrevde språkene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde. Europakommisjonen og EFTA-sekretariatet påtar seg intet ansvar for at titlene som er blitt framlagt for publisering i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*, er korrekte.
- Henvisninger til rettelser "... /AC:YYYY" offentliggjøres bare som informasjon. En rettelse fjerner trykkfeil og språkfeil eller lignende feil fra teksten i en standard og kan dreie seg om en eller flere språkutgaver (engelsk, fransk og/eller tysk) av en standard som et europeisk standardiseringsorgan har vedtatt.
- Offentliggjøring av referansene i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* betyr ikke at standardene foreligger på alle EØS-språk.
- Denne listen erstatter alle tidligere lister offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*. Kommisjonen sørger for ajourføring av listen.
- Ytterligere opplysninger om harmoniserte standarder og andre europeiske standarder finnes på Internett på adressen http://ec.europa.eu/growth/single-market/european-standards/harmonised-standards/index_en.htm

⁽¹⁾ EUT C 338 av 27.9.2014, s. 31.